

Magisteruppsats

Master's thesis

Företagsekonomi

Business Administration

Skillnader i revisionskvalitet: revisorers kön och byråtillhörighet

Anders Snäll

Erika Tingelöf

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. **Campus Sundsvall** Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

Mittuniversitetet

Avdelningen för Ekonomivetenskap och Juridik

Magisteruppsats i företagsekonomi, 15 hp

Examinatorer: Darush Yazdanfar och Anna-Karin Stockenstrand

Handledare: Peter Öhman

Författare: Anders Snäll ansn1100@student.miun.se

Författare: Erika Tingelöf erti1301@student.miun.se

Datum: 2017-06-01

Sammanfattning

Inom revisionsprofessionen sker en förskjutning i könsbalansen. Andelen kvinnor ökar successivt. Tidigare forskning, främst från andra länder än Sverige, tyder på att kvinnliga revisorer kan leverera högre revisionskvalitet än manliga revisorer. Syftet med denna studie är därför att beskriva och analysera eventuella skillnader i kvalitet mellan manliga och kvinnliga revisorer i Sverige. Likaså tyder tidigare forskning på att större revisionsbyråer (Big 4) kan ha högre revisionskvalitet än mindre byråer (icke Big 4), varvid syftet även är att beskriva och analysera om kvaliteten påverkas av byråtillhörighet.

För att mäta revisionskvalitet har träffsäkerhet och tydlighet i going concern-varningars formuleringar samt utfärdandet av övriga anmärkningar i revisionsberättelsen använts. Studien baseras på data från 1407 aktiebolag som gått i konkurs under år 2014. Informationen grundar sig på dessa aktiebolags årsredovisningar och revisionsberättelser året före konkurs. Datamängden har sedan testats genom chi-2 tester och analyserats gentemot tidigare forskning på området.

Resultatet visar inga signifikanta skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer när det gäller träffsäkerhet, tydlighet samt övriga anmärkningar. Däremot visar resultatet att det finns signifikanta skillnader mellan Big 4 och icke Big 4 byråer. De större byråerna har inte bara en högre träffsäkerhet i going concern-varningar utan är även tydligare i formuleringarna av dessa. Gällande övriga anmärkningar återfinns inga signifikanta skillnader men resultatet antyder att revisionsbyråer tillhörande Big 4 utfärdar färre övriga anmärkningar än icke Big 4 byråer.

Sammanfattningsvis visar resultatet, till skillnad från vissa andra studier som genomförts på området, att revisorns kön inte har någon betydelse för revisionskvaliteten. Däremot indikerar resultatet att revisionsbyråer tillhörande Big 4 har en högre kvalitet i sin revision än icke Big 4 byråer, vilket är i linje med tidigare forskning på området.

Nyckelord: Revisionskvalitet, manliga revisorer, kvinnliga revisorer, byråtillhörighet, going concern-varningar, träffsäkerhet, tydlighet, övriga anmärkningar.

Abstract

Within the audit profession there is a shift in the gender balance, where more and more women are entering the industry. Previous research, mainly from other countries than Sweden, indicates that female auditors have a higher quality in their auditing than male auditors. The purpose of this study is therefore to describe and analyze possible differences in audit quality between male and female auditors in Sweden. Likewise, previous research indicates that big audit firms may have a higher quality in their auditing than small audit firms. The purpose is therefore also to describe and analyze if audit quality is affected by audit firm size.

Accuracy in going concern opinions, wording in going concern-opinions and other audit opinions in the audit report were used to measure audit quality. The study is conducted on data from 1407 limited companies, which filed for bankruptcy in 2014. The information comes from financial statements and audit reports from the year before bankruptcy. The data was later on tested by chi-2 tests and analyzed together with previous research in the area.

The result provides no significant differences between male and female auditors when it comes to accuracy, wording and other audit opinions. However, the result shows significant differences between Big 4 and non Big 4 audit firms. Big 4 firms are not only more accurate, but also use a clearer wording in their going concern opinion. Regarding other audit opinions there are no significant differences but the result still indicate that Big 4 audit firms issue less other opinions than non Big 4 firms.

Keywords: Audit quality, male auditor, female auditor, firm size, going concern opinion, accuracy, wording, other audit opinions.

Förord

Denna magisteruppsats har genomförts under våren 2017 på Mittuniversitetet i Sundsvall. Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Peter Öhman, som kontinuerligt under uppsatsens genomförande bistått oss med värdefulla idéer och synpunkter. Hans stora engagemang och välvilja har hjälpt oss att ständigt utveckla uppsatsen. Vidare vill vi tacka de personer som deltagit på uppsattsseminarium och där bidragit med konstruktiva förslag till förbättringar.

Sundsvall den 1 juni 2017

Anders Snäll

Erika Tingelöf

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
1.1. Problembakgrund	7
1.2. Problemformulering	9
1.3. Syfte.....	10
2. Referensram.....	11
2.1. Revisionen och revisionsberättelsen	11
2.1.1 Revisionens roll.....	11
2.1.2 Revisionsberättelsen och dess anmärkningar	11
2.2. Revisionskvalitet och skillnader med avseende på revisorers kön och revisionsbyrå 13	
2.2.1. Revisionskvalitet	13
2.2.2. Generella skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer	13
2.2.3. Generella skillnader mellan stora och små revisionsbyråer.....	14
2.3. Hypotesgenerering utifrån revisorers kön.....	15
2.3.1. Revisorers kön och träffsäkerhet i going concern-varningar	15
2.3.2. Revisorers kön och tydlighet i going concern-varningar.....	16
2.3.3. Revisorers kön och övriga anmärkningar	17
2.4. Hypotesgenerering utifrån byråtillhörighet.....	18
2.4.1. Byråtillhörighet och träffsäkerhet i going concern-varningar.....	18
2.4.2. Byråtillhörighet och tydlighet i going concern-varningar	19
2.4.3. Byråtillhörighet och övriga anmärkningar.....	20
3. Metod.....	22
3.1. Litteratursökning och källkritik.....	22
3.2. Metodval.....	22
3.3. Urval och datainsamling	23
3.4. Operationalisering och kodning.....	24
3.4.1. Operationalisering.....	24
3.4.2. Kodning	25
3.5. Dataanalys	27
3.6. Validitet och reliabilitet	27
3.7. Etiskt förhållningssätt	28
4. Resultat och analys	29
4.1. Deskriptiv statistik	29
4.2. Revisorers kön	30

4.2.1.	Revisorers kön och träffsäkerhet i going concern-varningar	31
4.2.2.	Revisorers kön och tydlighet i going concern-varningar.....	32
4.2.3.	Revisorers kön och övriga anmärkningar	35
4.3.	Byråttillhörighet.....	36
4.3.1.	Byråttillhörighet och träffsäkerhet i going concern-varningar.....	36
4.3.2.	Byråttillhörighet och tydlighet i going concern-varningar	37
4.3.3.	Byråttillhörighet och övriga anmärkningar.....	38
5.	Slutsats och förslag till vidare forskning	40
5.1.	Slutsats.....	40
5.2.	Förslag till vidare forskning.....	41
	Referenser	43

Tabellförteckning

Tabell 1.	Fördelning auktoriserade och godkända revisorer efter kön.....	7
Tabell 2.	Urval.....	23
Tabell 3.	Kodning av variabler.....	26
Tabell 4.	Tolkning av p-värde.....	27
Tabell 5.	Deskriptiv statistik.....	29
Tabell 6.	Hypotesutfall revisorerers kön.....	31
Tabell 7.	Revisorers kön och träffsäkerhet.....	31
Tabell 8.	Revisorers kön och tydlighet.....	32
Tabell 9.	Revisorers kön i Big 4 byråer och tydlighet.....	33
Tabell 10.	Revisorers kön i ej Big 4 byråer och tydlighet.....	34
Tabell 11.	Revisorers kön och övriga anmärkningar (företag utan going concern-varning)....	35
Tabell 12.	Hypotesutfall byråttillhörighet.....	36
Tabell 13.	Byråttillhörighet och träffsäkerhet.....	36
Tabell 14.	Byråttillhörighet och tydlighet.....	37
Tabell 15.	Byråttillhörighet och övriga anmärkningar (företag utan going concern-varning)....	38

1. Inledning

Det här kapitlet tar upp den pågående förskjutningen i könsbalansen inom revisionsprofessionen och vad den kan innebära för revisionskvaliteten. Vidare presenteras vad tidigare forskning funnit om könsmissiga och byrårelaterade skillnader. Med utgångspunkt i problembakgrunden formuleras frågeställningar om revisorers kön, byråtillhörighet och revisionskvalitet samt därtill hörande syfte.

1.1. Problembakgrund

Revisionsbranschen har länge varit mansdominerad men över tid har andelen kvinnliga auktoriserade och godkända revisorer ökat successivt (Wallerstedt & Öhman 2011). I Sverige är följaktligen andelen kvinnliga revisorer jämförelsevis fler ju yngre åldersgruppen är. Statistik från dåvarande Revisorsnämnden (nuvarande Revisorsinspektionen) visar att andelen auktoriserade och godkända revisorer som var kvinnor låg på cirka 34 procent år 2017 (se tabell 1). För de revisorer som är yngre än 30 år respektive äldre än 69 år så låg andelen kvinnor på i storleksordningen 47 respektive 10 procent (Revisorsnämnden 2017). Denna trend är i linje med jämställdhetsutvecklingen i Sverige, där landet nu betraktas som världens fjärde mest jämställda land (Globalis 2015).

Tabell 1. Fördelning auktoriserade och godkända revisorer efter kön (Revisorsnämnden 2017)

Fördelning auktoriserade och godkända revisorer efter kön							
Kön	<30	30-39	40-49	50-59	60-69	>69	Totalt
Män	52,8%	57,4%	59,7%	70,4%	80,9%	89,5%	66,2%
Kvinnor	47,2%	42,6%	40,3%	29,6%	19,1%	10,5%	33,8%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sett till utvecklingen av andelen kvinnliga delägare i de sju största revisionsbyråerna i Sverige gick den från 11,7 procent år 2005 till 21,1 procent år 2016. Grant Thorntons före VD Peter Bodin förklarar utvecklingen med att kvinnorna är överrepresenterade på universitetsutbildningarna i företagsekonomi och närbesläktade ämnen (Lennartsson 2016). Under förutsättning att denna utveckling fortgår, riskerar branschen att gå mot en omvänd obalans, med en överrepresentation av kvinnor (Dwyer & Roberts 2004, Wallerstedt & Öhman 2011).

Tidigare studier har visat att kvinnor är mindre riskbenägna än män (Byrnes et al. 1999, Croson & Gneezy 2009, Finucane et al. 2000). Croson & Gneezy (2009) menar att detta bland annat beror på emotionella skillnader, där männen tenderar att se riskabla situationer som utmaningar då de är mer självsäkra som individer. Författarna poängterar dock att det är viktigt att beakta att studier som funnit skillnader mellan män och kvinnor har större sannolikhet att bli publicerade än studier som inte funnit några skillnader, vilket kan göra att studier påvisar olikheter hellre än likheter. Vidare kan kulturella aspekter påverka riskbenägenheten. Exempelvis påvisade Finucane et al. (2000) könsskillnader bland vita men inte bland andra etniska grupper. Det finns även forskare som menar att det inte finns några skillnader i riskbenägenhet mellan könen (Daruvalla 2007, Schubert et al. 1999). Schubert et al. (1999) studerade risktagande i finansiella beslut och fann att kvinnor inte är mindre

riskbenägna än män. De hittade till och med situationer där fallet var tvärtom, exempelvis vid lotterier som inte framställdes som särskilt vinstgivande.

Forskning har också visat att riskbenägenhet är en aspekt som kan relateras till skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer (Byrnes et al. 1999, Croson & Gneezy 2009, Ittonen & Peni 2012, Niskanen et al. 2011). Studier med fokus på risktagande inom revisionsområdet menar att kvinnliga revisorer är mindre riskbenägna än manliga (Hardies et al. 2013, 2016, Niskanen et al. 2011). Den lägre riskbenägenheten hos kvinnliga revisorer kan enligt Ittonen & Peni (2012) medföra att de gör fler och utökade kontroller än män till följd av bedömd ökad risk, vilket kan förbättra revisionskvaliteten.

Det har riktats kritik mot revisorer för bristfällig revisionskvalitet, såväl i Sverige (Tagesson & Öhman 2015) som i andra länder (Francis 2004). Detta delvis till följd av skandaler som exempelvis Enron och Worldcom, där revisorerna misslyckades med att upptäcka och rapportera brister och/eller felaktigheter och därmed inte levererade den kvalitetssäkrade information som intressenterna förväntar sig (Arnedo et al. 2008, Francis 2004). Revisorerers möjligheter att upptäcka och rapportera brister är grunden i DeAngelos (1981) definition av revisionskvalitet, där avsaknaden av begångna fel i revisionen ses som ett tecken på hög kvalitet. Mer specifikt har revisorer ansetts vara dåliga på att bedöma företags möjligheter till fortsatt drift, det vill säga risken för going concern-problem (Arnedo et al. 2008, Tagesson & Öhman 2015), vilket enligt Hardies et al. (2016) är ett tecken på dålig revisionskvalitet. Förutom anmärkningar om going concern kan revisorer utfärda andra anmärkningar, exempelvis misskötsel av skatter och avgifter, för sent inlämnad årsredovisning och/eller att halva aktiekapitalet är förbrukat (FAR 2017). Ett annat vanligt förekommande mått på revisionskvalitet är periodiseringar, där forskning menar att det finns en problematik kring att revisorer tillåter avvikande periodiseringar och att detta försämrar revisionskvaliteten (Ittonen et al. 2013, Niskanen et al. 2011).

Revisorer förväntas ofta utföra sitt arbete på ett likartat sätt och generera en likvärdig revisionskvalitet eftersom de har en skyldighet att följa gällande regler och standarder (Niskanen et al. 2011). Det faktum att revisorer ofta arbetar i team medför också att deras sätt att agera påverkas av andra människor, såväl kollegor som företrädare för klientföretagen. Påtryckningar från klientföretag har exempelvis visat sig ha en avgörande betydelse för hur revisorer reagerar på företags försök att manipulera redovisningen (Häckner 2005, Öhman et al. 2012). Samtidigt karaktäriseras varje enskild revisor av särskilda förmågor, värderingar och ambitioner, vilket också kan påverka revisionskvaliteten (Gul et al. 2013).

Forskning tyder på att det finns kvalitetsskillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer (Hardies et al. 2016, Ittonen & Peni 2012, Ittonen et al. 2013, Montenegro & Bras 2015, Niskanen et al. 2011). Ittonen et al. (2013) menar att kvaliteten på de finansiella rapporterna är bättre hos företag som reviderats av kvinnor då dessa företag tenderar att ha mindre avvikande periodiseringar och därmed ett resultat som inte fluktuerar lika mycket. När det kommer till revisorerens arbete finns det forskning som visar att benägenheten att utfärda vissa typer av anmärkningar, exempelvis going concern-varningar, varierar mellan manliga

och kvinnliga revisorer. Hardies et al. (2016) rapporterar att de kvinnliga revisorernas lägre riskbenägenhet och större grad av oberoende genererar en högre revisionskvalitet då de är mer benägna att utfärda anmärkningar om företeelser som going concern. Likaså att kvinnliga revisorer är mer korrekta än manliga revisorer i sina bedömningar av de finansiella rapporterna samt har en lägre nivå av begångna fel i revisionen. När det gäller utformningen och bedömningen av going concern-varningar menar Breesch & Branson (2009) att det finns indikationer på skillnader mellan könen, men att de på grund av bristande signifikans inte kan fastställa att kvinnliga revisorer utfärdar varken fler eller tydligare varningar än manliga revisorer. Författarna påpekar dock att deras resultat grundar sig på studier i experimentell laboratoriemiljö och att detta kan ha effekter på utfallet då detta inte nödvändigtvis skulle ha gällt om det hade varit fråga om verkliga miljöer.

Det finns också studier som visar att den revisionsbyrå som revisorn arbetar på kan ha betydelse för revisionskvaliteten. Tagesson & Öhman (2015) undersökte hur storleken på revisionsbyrån kan relateras till utfärdandet av going concern-varningar och fann att revisionsbyråer tillhörande Big 4, det vill säga PwC, EY, Deloitte och KPMG, som grupp, har bättre kvalitet i sina revisioner än andra byråer. Detta då Big 4 var mer benägna att utfärda sådana anmärkningar. Även i andra studier har träffsäkerheten när det gäller utfärdande av going concern-varningar visat sig vara högre i Big 4 än i icke Big 4 byråer (Carcello et al. 2009, Geiger & Rama 2006). Hunt & Lulseged (2007) fann däremot inga belägg för att revisionsbyråer tillhörande Big 4 skulle ha högre träffsäkerhet och därmed högre revisionskvalitet än andra byråer. Detsamma gäller tydligheten i going concern-varningar, där forskningsresultat tyder på att Big 4 byråer är lika otydliga i sina formuleringar av going concern-varningar som icke Big 4 byråer (Arnedo et al. 2008, Carcello et al. 2003, LaSalle et al. 1996). Samtidigt fann Farrugia & Baldacchino (2005) att Big 4 byråer ger tydligare going concern-varningar än icke Big 4 byråer.

1.2. Problemformulering

Menon & Williams (2010) undersökte betydelsen av anmärkningar om going concern i revisionsberättelser för investerare och deras reaktioner på detta. Att investerare reagerar negativt på sådana anmärkningar stärker vikten av att manliga och kvinnliga revisorer, såväl som stora och små revisionsbyråer, agerar enhetligt och håller hög kvalitet.

Utifrån ovanstående problemdiskussion tycks det råda delade meningar om huruvida det finns könsmässiga skillnader i revisionsutövandet och om det har någon påverkan på revisionskvaliteten. Enligt Breesch & Branson (2009) har relativt få studier undersökt könsmässiga skillnader inom revisionsområdet, vilket motiverar ytterligare studier. Likaså saknas en enhetlig bild av huruvida revisionskvaliteten varierar mellan större och mindre revisionsbyråer. Följande frågeställningar formuleras därmed:

- I vilken mån finns skillnader i revisionskvalitet mellan manliga och kvinnliga revisorer?

- I vilken mån finns skillnader i revisionskvalitet mellan revisionsbyråer tillhörande Big 4 och icke Big 4?

1.3. Syfte

Då majoriteten av tidigare forskning är utförd i andra länder än Sverige är syftet med denna studie att beskriva och analysera eventuella skillnader i revisionskvalitet mellan manliga och kvinnliga revisorer i Sverige. Vidare är syftet att beskriva och analysera om revisionskvalitet påverkas av byråtillhörighet i en svensk kontext.

2. Referensram

Referensramen inleds med en redogörelse av revisionens roll i samhället samt revisionsberättelsens innehåll och olika anmärkningstyper. Därefter presenteras tidigare forskning om revisionskvalitet för att sedan övergå till generella skillnader beträffande revisorers kön samt revisionsbyråer. Vidare presenteras könsmissiga skillnader i träffsäkerhet avseende going concern-varningar, going concern-varningars tydlighet samt övriga revisorsanmärkningar. Slutligen diskuteras byråtillhörighetens inverkan på ovan nämnda saker.

2.1. Revisionen och revisionsberättelsen

2.1.1 Revisionens roll

Revisionens roll i samhället har fått en allt större betydelse och det sägs att vi lever i ett revisionsamhälle. Revisionen beskrivs som ett viktigt samhällsuppdrag i form av granskning och kvalitetssäkring av information från redovisningsskyldiga företag till redovisningsberättigade intressenter (Öhman 2005). Efterfrågan på kontroll och kvalitetssäkring av information var den ursprungliga orsaken till revisionens framväxt i takt med att företagen växte och fick internationella investerare (Wallerstedt 2009). Även staten har intresse av kvalitetssäkrad information, vilket har medfört att revisorernas ansvarsområde har utökats till att även innefatta en skyldighet att anmäla misstanke om ekonomisk brottslighet (Wallerstedt 2005, Larsson 2005).

Revisorernas arbete har visat sig ha betydelse för såväl investerare som banker, där revisorns uttalande i revisionsberättelsen kan vara avgörande för huruvida ett företag ska kunna göra investeringar eller beviljas lån (Duréndez Gómez-Guillamón 2003). Om ett företag befinner sig i en situation som eventuellt skulle kunna föranleda konkurs förväntar sig intressenterna att revisorerna genom revisionsberättelsen ska uppmärksamma dem på detta problem, även om företaget sedan lyckas klara sig ur den kritiska situationen och fortsätta sin verksamhet. Såväl företagets finansiella information som revisionsberättelsen är avgörande för intressenternas ställningstaganden och bedömningar (Maingot & Zeghal 2010). Vidare kan olika typer av anmärkningar i revisionsberättelsen ha varierande betydelse för intressenternas beslutsfattande. En anmärkning om skatter eller bristande revisionsbevis har exempelvis visat sig ha en särskilt stor betydelse, där den sistnämnda till och med väger tyngre än uppfyllandet av redovisningsstandarder (Duréndez Gómez-Guillamón 2003).

2.1.2 Revisionsberättelsen och dess anmärkningar

Revisionsberättelsen är slutprodukten av revisorns granskning, där denne dokumenterar sitt utlåtande om huruvida ett företags redovisning är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av företagets finansiella ställning samt om bolaget förvaltas i enlighet med aktiebolagslagen eller annan motsvarande lag. Skulle revisorn upptäcka saker under sin granskning som föranleder en anmärkning så presenteras dessa anmärkningar i revisionsberättelsen (Öhman 2007). Den benämns i sådana fall ofta som "oren", det vill säga en revisionsberättelse som avviker från standardutförandet (FAR 2017).

Det finns flera anmärkningar som kan presenteras i en revisionsberättelse. En särskilt viktig anmärkning är den om fortsatt drift, det vill säga going concern (Hardies et al. 2016). En anmärkning om going concern skall utfärdas när revisorn gör bedömningen att företaget inte kommer att kunna fortsätta sin verksamhet inom överskådlig framtid (Hardies et al. 2016, Maingot & Zeghal 2010). När det kommer till denna anmärkning finns det två typer av fel att beakta, typ I-fel och typ II-fel.

Typ I-fel innebär att revisorn utfärdar en anmärkning om going concern trots att tillräcklig grund för detta saknas och företaget inte går i konkurs. För revisorns del kan detta innebära att de förlorar klienter och de intäkter som dessa kunnat generera (Hardies et al. 2016, Maingot & Zeghal 2010, Nogler 2004, Svanberg & Öhman 2014). I sammanhanget behöver det påpekas att revisorns anmärkning om fortsatt drift kan vara en utlösande faktor för att företaget faktiskt går i konkurs, eftersom anmärkningen avskräcker investerare och påverkar det förtroende som företaget har hos sina intressenter. Detta benämns ofta som en självuppfyllande profetia, då det är anmärkningen i sig som leder till konkurs och företaget troligtvis hade kunnat fortsätta sin verksamhet om de inte fått anmärkningen om going concern (Nogler 2004, Svanberg & Öhman 2014). Menon & Williams (2010) tar upp fenomenet med den självuppfyllande profetian, men betonar att de i sin studie inte funnit att någon sådan verkliga föreligger. Gaeremynck & Willekens (2003) menar dock att en självuppfyllande profetia visst existerar, men bara för företag som gått i konkurs och inte företag som frivilligt ansöker om likvidation. Deras resultat visar också att sannolikheten att företaget går i konkurs ökar med sannolikheten att erhålla en oren revisionsberättelse.

Typ II-fel innebär att revisorn avstår från att utfärda en anmärkning om going concern, trots att sådana omständigheter föreligger och företaget sedan går i konkurs. För intressenternas del innebär detta att de inte får någon förvarning om att företaget riskerar att gå i konkurs, vilket kan medföra att intressenterna drabbas av ekonomiska förluster. I värsta fall kan revisorn bli stämd och följden bli rättegångskostnader och ett försämrat rykte (Hardies et al. 2016, Maingot & Zeghal 2010, Tagesson & Öhman 2015).

Gällande anmärkningar om going concern finns det olika sätt att formulera dessa. De tydligaste going concern-varningarna utgår från standardformuleringar medan de mindre tydliga varningarna ofta saknar vissa väsentliga ord som betydande tvivel och going concern. Förutom avsaknaden av väsentliga ord så innehåller de otydliga formuleringarna även mer villkorligt språk, varpå anmärkningarna blir svåra att tolka (Arnedo et al. 2008, Carcello et al. 2003).

När Menon & Williams (2010) undersökte konkursdrabbade företag fokuserade de på revisionsberättelser med anmärkningar om både going concern och regelverksbrott. När det gäller regelverksbrott kan revisorn utfärda övriga anmärkningar med anledning av att företaget exempelvis har misskött sina betalningar av skatter och avgifter, lämnat in årsredovisningen för sent, förbrukat halva aktiekapitalet, underlåtit att upprätta kontroll-balansräkning, förekomst av förbjudet lån eller bristande revisionsbevis (FAR 2017).

2.2. Revisionskvalitet och skillnader med avseende på revisorers kön och revisionsbyrå

2.2.1. Revisionskvalitet

En definition av revisionskvalitet som har använts i tidigare forskning är den från DeAngelo (1981). Definitionen bygger på revisorers möjlighet att upptäcka och rapportera brister, där avsaknaden av begångna fel i revisionen ses som ett tecken på hög kvalitet. Denna definition kan vidare relateras till revisorers kompetens och oberoende, där kompetensen är grunden för att upptäcka brister medan oberoendet är grunden för rapporteringen av dessa (Breesch & Branson 2009, Ruiz-Barbadillo et al. 2004). Revisionskvaliteten är således summan av kompetens och oberoende, det vill säga upptäckt och rapportering. Denna kvalitet kan, som nämndes i inledningen, mätas i periodiseringar och going concern-varningar. Ittonen & Peni (2012), Ittonen et al. (2013) och Niskanen et al. (2011) är exempel på studier som har undersökt revisionskvalitet i termer av tillåtna avvikande periodiseringar. Exempel på tidigare forskning som har använt going concern som kvalitetsmått är Arnedo et al. (2008), Francis (2004), Geiger & Rama (2006), Hunt & Lulseged (2007), Hardies et al. (2016) och Tagesson & Öhman (2015).

Olika faktorer kan påverka revisionskvalitet och tidigare forskning visar att kön är en av dessa faktorer (Breesch & Branson 2009, Hardies et al. 2016). Vidare är byråtillhörighet en faktor som kan påverka revisionskvalitet (Arnedo et al. 2008, Francis 2004, Geiger & Rama 2006, Hunt & Lulseged 2007). Denna studie har ett fokus på revisionskvalitet i termer av going concern-varningar och studerar primärt kvalitetsskillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer, men även skillnader beroende på byråtillhörighet.

När det gäller revisionskvalitet utifrån going concern-varningar kan det handla om att vara träffsäker, det vill säga att revisorer utfärdar going concern-varningar till företag som sedermera faktiskt går i konkurs. En hög träffsäkerhet innebär således en låg nivå av typ I och typ II-fel (Carcello et al. 2009, Hardies et al. 2016, Maingot & Zeghal 2010). Vidare kan det handla om tydligheten i going concern-varningarna. Ju tydligare revisorer formulerar sina varningar desto högre kvalitet (Arnedo et al. 2008, Carcello et al. 2003). Förutom going concern-varningar kan revisorer lämna orena revisionsberättelser med andra anmärkningar, vilket också kan ses som god revisionskvalitet i enlighet med kvalitetsdefinitionen.

2.2.2. Generella skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer

Utöver generella skillnader i riskbenägenhet mellan män och kvinnor så finns det forskning som påvisar skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer. Studier med fokus på risktagande inom revisionsområdet (Hardies et al. 2013, 2016, Niskanen et al. 2011) menar att kvinnliga revisorer är mindre riskbenägna än manliga. Hardies et al. (2013) fann dock inga generella skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer när det gäller självsäkerhet, till

skillnad från Croson & Gneezy (2009). Ittonen et al. (2013) menar dock att kvinnliga revisorer inte tycks påverkas lika lätt av påtryckningar från de företag som de reviderar. Breesch & Branson (2009) hänvisar till DeAngelos (1981) definition av kvalitet och menar att revisorns kunskaper och tillvägagångssätt är avgörande för upptäckten av eventuella brister medan faktorer som riskbenägenhet och oberoende avgör rapporteringen av dessa brister. Enligt Ittonen & Peni (2012) kan kvinnliga revisorers riskbenägenhet medföra att de gör fler och utökade kontroller än manliga revisorer till följd av bedömd ökad risk i revisionen, vilket kan förbättra revisionskvaliteten. Författarna menar vidare att kvinnliga revisorer kan uppfattas ha en effektivare revision. Likaså menar Ittonen et al. (2013) att kvinnliga revisorer har en bättre kvalitet i sina revisioner, till följd av deras större oberoende.

Vidare har det konstaterats att det finns skillnader i hur manliga och kvinnliga revisorer bearbetar information (Chung & Monroe 2001, Chung & Park 2004, Montenegro & Bras 2015, O'Donnell & Johnsson 2001). Montenegro & Bras (2015) rapporterar att kvinnliga revisorer bearbetar information mer effektivt än sina manliga kollegor och att en förbättrad revisionskvalitet kan åstadkommas genom fler kvinnliga delägare i revisionsbyråerna och en förbättrad balans i könsfördelningen. Även O'Donnell & Johnsson (2001) belyser effektivitetsaspekten men menar att kvinnliga revisorer inte generellt sett är mer effektiva, utan endast när det gäller mer komplexa situationer. Detta kan enligt Bernardi & Arnold (1997) förklaras av att män har ett mer grundläggande sätt att tänka än kvinnor.

Revisionskvaliteten kan alltså variera utifrån karaktärsdragen hos den individ som utför revisionen (Gul et al. 2013). Vidare kan beteendemässiga skillnader mellan män och kvinnor ha betydelse för revisionskvaliteten. Faktorer som arbetsamhet, flitighet, konservativt förhållningssätt och risktolerans påverkar revisorers bedömningar och därmed revisionsprocessen och revisionskvaliteten (Ittonen et al. 2013). Enligt Niskanen et al. (2011) är kvinnliga revisorer mer konservativa och försiktiga i sitt tillvägagångssätt vid bedömningen av företags intäktsredovisning än manliga revisorer. Detta bekräftas av Ittonen et al. (2013) som menar att kvaliteten på de finansiella rapporterna är bättre hos företag som reviderats av kvinnor. Dessa företag tenderar att ha mindre avvikande periodiseringar och därmed ett resultat som inte fluktuerar lika mycket. Författarna poängterar dock att det kan vara svårt att avgöra huruvida detta beror på att kvinnorna utför revisioner med högre kvalitet eller om de söker sig till företag som redovisar med högre kvalitet.

2.2.3. Generella skillnader mellan stora och små revisionsbyråer

Flertalet studier menar att större revisionsbyråer har en högre revisionskvalitet än mindre byråer och att detta bland annat grundar sig i att de större revisionsbyråerna har en lägre nivå av typ I och/eller typ II-fel i revisionen (Arnedo et al. 2008, Carcello et al. 2009, Francis 2004, Francis & Yu 2009, Geiger & Rama 2006, Tagesson & Öhman 2015). Vidare menar Geiger & Rama (2006) att den högre revisionskvaliteten beror på att revisionsbyråer tillhörande Big 4 investerar jämförelsevis mer i revisorernas utbildning och arbetsteknik. Det finns dock forskning som inte finner några skillnader i revisionskvalitet mellan större och mindre byråer. Hunt & Lulseged (2007) menar att revisionskvaliteten i större och mindre

byråer är likvärdig i och med att dessa revisionsbyråer är lika benägna att utfärda going concern-varningar.

Gaeremynck & Willekens (2003) undersökte, i en europeisk kontext, utfärdade revisionsberättelser för företag som sedermera gått i konkurs eller frivilligt ansökt om likvidation. Gällande byråtillhörigheten fokuserade de på de sex största revisionsbyråerna respektive övriga byråer och menar att de större revisionsbyråerna var mer benägna att utfärda rena revisionsberättelser när företaget stod inför frivillig likvidation och de finansiella problemen var mindre uppenbara. Inför konkurs menar de dock att de finansiella problemen är relativt uppenbara och att revisionsbyråerna då är likvärdiga när det kommer till benägenheten att utfärda rena revisionsberättelser. Detta kan enligt författarna tyda på att de större revisionsbyråerna är mer kompetenta då de är mer benägna att upptäcka problem som inte är lika uppenbara men också att de är mer oberoende då de har en större benägenhet att rapportera om de funna problemen. Då detta enligt DeAngelo (1981) är definitionen på hög revisionskvalitet indikerar resultatet i Gaeremynck & Willekens (2003) att de större revisionsbyråerna har högre kvalitet i sina revisioner än de mindre byråerna.

Knapp (1991) undersökte hur revisionskommittéer bedömer revisionskvaliteten i olika situationer. Studien utfördes i en amerikansk kontext där kommittémedlemmar skulle ta ställning till sannolikheten att specifika felaktigheter upptäcktes beroende på revisionsbyrå. Resultatet visar att de bedömningar som revisionskommittéerna gör gällande revisionskvaliteten signifikant påverkas av storleken på revisionsbyrån. En revision utförd av någon av de åtta största revisionsbyråerna bedömdes av revisionskommittéerna ha en högre kvalitet då dessa sannolikt har en större benägenhet att rapportera potentiella brister och/eller felaktigheter som upptäckts. Författaren poängterar dock att resultatet ska tolkas med försiktighet då han fann att kommittéernas bedömningar varierar beroende på vilka typer av revisionsbyråer de varit i kontakt med tidigare. De som endast haft kontakt med större byråer var mer benägna att förknippa andra byråer med en lägre kvalitet medan de som haft kontakt med både stora och små byråer inte upplevde att det fanns några skillnader i revisionskvalitet och att byråerna var likvärdiga när det kom till rapporteringen av potentiella brister och/eller felaktigheter.

2.3. Hypotesgenerering utifrån revisorers kön

2.3.1. Revisorers kön och träffsäkerhet i going concern-varningar

Revisorers träffsäkerhet i going concern-varningar grundas i att de utfärdar en varning och företaget inom en överskådlig framtid går i konkurs (Hardies et al. 2016). Tidigare forskning visar att revisorer har en träffsäkerhet på 55 procent sett till den internationella kontexten (Arnedo et al. 2008) medan träffsäkerheten för revisorer i Sverige uppmätts till 22 procent (Tagesson & Öhman 2015). I en studie av Maingot & Zeghal (2010), vilka undersökte konkursdrabbade företag i USA och huruvida de fått någon varning om going concern eller inte, visade resultatet att det görs typ I-fel i 70 procent av fallen, det vill säga att 70 procent av de företag som erhållit en going concern-varning inte gick i konkurs. På motsvarande sätt

uppmättes typ II-fel i 37 procent av fallen, det vill säga att 37 procent av de företag som gått i konkurs inte fick någon going concern-varning. Således visade deras studie en träffsäkerhet på 63 procent.

Det är dock få studier som har undersökt skillnader i träffsäkerhet mellan manliga och kvinnliga revisorer (Breesch & Branson 2009). En studie som undersökt revisorers köns-mässiga effekter på revisionskvaliteten avseende typ I och typ II-fel för going concern är Hardies et al. (2016). Författarna studerade belgiska företag och menar att kvinnliga revisorer gör färre fel i revisionen än männen och därmed har en högre kvalitet i sina revisioner då de är mindre riskbenägna och mer oberoende.

De kvinnliga revisorernas färre begångna typ II-fel indikerar med andra ord att de har en högre träffsäkerhet än de manliga revisorerna (Hardies et al. 2016). Även om kvinnor är bättre på att upptäcka felaktigheter och brister är de dock inte lika träffsäkra när det kommer till att analysera dessa (Breesch & Branson 2009). Chung & Monroe (1998, 2001) undersökte om revisorers kön har någon inverkan på bedömningen av going concern i Australien. De anser att det finns skillnader i hur manliga och kvinnliga revisorer gör dessa bedömningar. Chung & Monroe (2001) menar att kvinnliga revisorers bedömningar är mer träffsäkra i komplexa situationer.

Även om det finns forskning som inte funnit några skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer när det gäller träffsäkerhet i going concern-varningar, tyder majoriteten av funna studier på att det finns ett samband mellan revisorers kön och träffsäkerhet. De kvinnliga revisorernas träffsäkerhet tenderar att vara högre än de manliga revisorernas. Följande hypotes formuleras därmed:

H1: Kvinnliga revisorer har högre träffsäkerhet i going concern-varningar än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs.

2.3.2. Revisorers kön och tydlighet i going concern-varningar

Arnedo et al. (2008) undersökte revisorers formuleringar av going concern-varningar för spanska företag. De anser att going concern-varningar generellt formuleras mindre tydligt och att tvetydiga ord används trots att Spanien har en lagreglerad standard för hur going concern-varningar ska formuleras. Dock blir going concern-varningarna tydligare ju närmare företaget är en konkurs (Arnedo et al. 2008). Carcello et al. (2003) undersökte tydligheten i going concern-varningar för företag i USA, där revisorer har möjlighet att formulera flexibla going concern-varningar. Dessa riskerar att vara otydliga då företag kan pressa revisorer att göra mjukare formuleringar och där väsentliga ord som "betydande tvivel" och "going concern" saknas i varningen. Detta till följd av att en going concern-varning ses som något negativt. Farrugia & Baldacchino (2005) undersökte olika typer av orena revisionsberättelser för maltesiska företag. Enligt författarna innehåller majoriteten av revisionsberättelserna med going concern-varningar ett otydligt språk som även är otillräckligt utifrån internationell

revisionsstandard. Endast 4 procent av de utfärdade going concern-varningarna var formulerade i enlighet med gällande rekommendationer.

En artikel som undersökt vilken påverkan revisorns kön kan ha på tydligheten är Breesch & Branson (2009). Författarna fann indikationer på skillnader i hur manliga och kvinnliga revisorer formulerar sina going concern-varningar, där allvarligheten i uttalandena skiljer sig åt. Dock fann de ingen signifikans i det genererade resultatet till följd av begränsad urvalsstorlek.

Utifrån tidigare forskning tycks det, generellt sett, finnas en otydlighet gällande revisorers utformning av going concern-varningar. Även om det saknas signifikanta resultat avseende könsmissiga skillnader i tydligheten så finns det forskning som antyder att kvinnliga revisorer är tydligare i sina going concern-varningar än manliga revisorer. Detta föranleder följande hypotes:

H2: Kvinnliga revisorer formulerar tydligare going concern-varningar än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs.

2.3.3. Revisorers kön och övriga anmärkningar

Farrugia & Baldacchino (2005) delade in orena revisionsberättelser i fyra kategorier utifrån hur de avvek från standardutförandet. De konstaterar att av de fyra kategorierna var begränsningar i insamlade revisionsbevis vanligast. Denna avvikelse utgjorde 66 procent av de orena revisionsberättelserna, följt av going concern på 19 procent, oenighet med ledningen på 15 procent samt ansvarsfriskrivning på 1 procent. Även Ireland (2003) tar upp avvikelser i form av bristande revisionsbevis och oenighet med ledningen, exempelvis gällande riktigheten i redovisningen, som alternativ till anmärkningar om going concern. Gaeremynck & Willekens (2003) fokuserade på belgiska företag som avslutat sin verksamhet på grund av konkurs eller frivillig likvidation respektive företag som fortsatt med sin verksamhet och deras revisionsberättelser föregående år. De behandlade orena revisionsberättelser i form av anmärkningar rörande going concern respektive regelverksbrott. Totalt sett fick 32 procent av de studerade företagen en oren revisionsberättelse, där 38 procent av dessa utgjorde going concern-varningar, 33 procent rörde regelverksbrott och 29 procent inkluderade anmärkningar om båda dessa. Detta kan jämföras med studien av Farrugia & Baldacchino (2005) där 28 procent av going concern-varningarna var utfärdade tillsammans med andra typer av anmärkningar.

Resultatet i Gaeremynck & Willekens (2003) visar att endast 45 procent av de företag som avslutat sin verksamhet hade erhållit en oren revisionsberättelse året innan, det vill säga en anmärkning om going concern och/eller regelverksbrott. Denna siffra varierade dock beroende på om det var fråga om konkurs eller frivillig ansökan om likvidation, där andelarna låg på 21 respektive 66 procent. Detta kan jämföras med resultatet i Tagesson & Öhmans (2015) studie där 69 procent av de företag som gått i konkurs erhållit en oren revisionsberättelse året innan och där 22 procent var going concern-varningar. Detta innebär således att

47 procent av de orena revisionsberättelserna som var utfärdade till konkursbolagen istället innehöll andra typer av anmärkningar, där den om förbrukat aktiekapital var vanligast.

När det gäller könsmässiga skillnader inom detta område finns det få studier att hitta (Breesch & Branson 2009). Enligt en studie av Breesch & Branson (2009) tenderade de kvinnliga revisorerna att upptäcka fler felaktigheter än sina manliga kollegor. Resultatet saknade dock signifikans och författarna menar att det inte finns några signifikanta belägg för att kvinnliga revisorer skulle utfärda fler anmärkningar än manliga revisorer. De fann heller inte att de anmärkningar som kvinnliga revisorer utfärdade skulle vara av allvarigare karaktär än de som utfärdades av manliga revisorer. Karjalainen et al. (2013) menar däremot att kvinnliga revisorer är mer benägna att utfärda orena revisionsberättelser då de är mer oberoende än de manliga revisorerna.

Med anledning av det resultat Karjalainen et al. (2013) rapporterar samt att studier funnit att kvinnor har en högre revisionskvalitet (Hardies et al. 2016, Ittonen & Peni 2012, Ittonen et al. 2013, Montenegro & Bras 2015, Niskanen et al. 2011) verkar det rimligt att de också utfärdar fler övriga anmärkningar än manliga revisorer. Följande hypotes formuleras därmed:

H3: Kvinnliga revisorer utfärdar jämförelsevis fler anmärkningar som rör annat än going concern än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs.

2.4. Hypotesgenerering utifrån byråtillhörighet

2.4.1. Byråtillhörighet och träffsäkerhet i going concern-varningar

Forskning visar att revisionsbyråer som tillhör Big 4 har en högre revisionskvalitet än de som inte tillhör Big 4 (Arnedo et al. 2008, Francis 2004). Carcello et al. (2009) anser att större revisionsbyråer genererar en högre revisionskvalitet eftersom byråerna har en lägre andel typ I-fel och typ II-fel än övriga byråer för de belgiska företagen som ingick i deras studie. Geiger & Rama (2006) undersökte träffsäkerheten i going concern-varningar för amerikanska företag och resultatet visar att Big 4 byråer är mer träffsäkra och har en högre revisionskvalitet genom att de gör färre typ I-fel och typ II-fel. Farrugia & Baldacchino (2005) och Hunt & Lulseged (2007) fann däremot inget samband mellan revisionsbyråns storlek och benägenheten att utfärda going concern-varningar.

Det finns dock studier som rapporterar en högre revisionskvalitet samtidigt som det finns en heterogenitet i revisionskvaliteten för Big 4 byråerna. Tagesson & Öhman (2015) undersökte typ II-fel för företag som gått i konkurs i Sverige och fann att Big 4 byråer genererar en högre revisionskvalitet än icke Big 4 byråer. Dock framhåller Tagesson & Öhman (2015) att Big 4 byråer inte är homogena till följd av att en av dessa hade signifikant fler typ II-fel än övriga Big 4 byråer. Även Francis & Yu (2009) anser att Big 4 byråer producerar en högre revisionskvalitet, men att det finns skillnader i kvalitet mellan Big 4 byråerna på grund av varierande karaktärsdrag hos klientföretagen som exempelvis företagsstorlek, risk och komplexitet. Geiger et al. (2006) undersökte om det har skett en förändring över tid i

träffsäkerhet i going concern-varningar för större och mindre byråer. Författarna fann att större byråers träffsäkerhet i going concern-varningar har ökat till skillnad från mindre byråer.

Även om det finns ett fåtal studier som inte finner några samband mellan byråtillhörighet och träffsäkerhet visar majoriteten av funna studier att det finns en koppling mellan byråtillhörighet och träffsäkerhet i going concern-varningar, där större byråer tenderar att vara mer träffsäkra än mindre byråer. Följande hypotes formuleras:

H4: Revisionsbyråer som tillhör Big 4 har högre träffsäkerhet i going concern-varningar än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs.

2.4.2. Byråtillhörighet och tydlighet i going concern-varningar

Arnedo et al. (2008) undersökte tydligheten i going concern-varningar för spanska företag och fann att närmare 81 procent av going concern-varningarna hade otydligt eller bristfälligt språk. Av dessa hade 42 procent ett mellantydligt språk och 38 procent ett otydligt språk. Endast 19 procent av going concern-varningarna hade standardformulering trots att det i Spanien finns en standardtext enligt lag för going concern-varningar. Enligt Arnedo et al. (2008) är den statliga kontrollen bristfällig, vilket kan förklara den stora andelen mellantydliga och otydliga uttalanden. Då de större byråerna stod för 42 procent av de utfärdade going concern-varningarna och förekom i alla tre kategorierna för tydlighet anser Arnedo et al. (2008) att dessa byråer inte är mer benägna än andra byråer att använda sig av strategin med otydliga formuleringar. Författarna menar dock att det finns signifikanta skillnader under femte till andra året före en konkurs, där Big 4 är tydligare än icke Big 4. Under året närmast före konkursen fanns inga signifikanta skillnader, utan både Big 4 och icke Big 4 använde lika otydliga formuleringar i sina going concern-varningar.

Carcello et al. (2003) anser också att det inte är någon skillnad i tydlighet i going concern-varningar mellan större och mindre byråer. Samtliga byråer använder sig av villkorliga formuleringar, vilket gör uttalandena om going concern mindre tydliga. Oavsett byråtillhörighet så tycks det ske en förhandling mellan revisorer och klientföretag om hur going concern-varningarna ska formuleras. Dock menar Carcello et al. (2003) att de större byråerna på grund av sin storlek har en starkare förhandlingskraft i dessa situationer och därför inte låter sig övertalas lika lätt. Även LaSalle et al. (1996) studerade tydligheten i going concern-varningar i USA utan att finna någon signifikant skillnad mellan Big 4 och icke Big 4 byråer. Deras resultat visade att såväl Big 4 som icke Big 4 byråer var otydliga i sina formuleringar. Dock anser författarna att Big 4 byråer inte är lika känsliga för påtryckningar från företag vid formuleringar av going concern-varningar. Att revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 är otydliga i sina going concern-varningar kan därför förklaras av att de ger efter för påtryckningar från klientföretag för att inte förlora dessa som klienter. Farrugia & Baldacchino (2005) fann däremot att revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 formulerar mer otydliga uttalanden i sina revisionsberättelser än Big 4 byråer.

Utifrån tidigare forskning tycks det, generellt sett, finnas en otydlighet i utformningen av going concern-varningar. När det gäller byråtillhörighet och otydlighet anser majoriteten av de funna studierna att det inte finns några större skillnader mellan större och mindre revisionsbyråer. Däremot finns det forskning som, trots att de inte finner några signifikanta skillnader, antyder att större byråer inte påverkas lika starkt av påtryckningar från klient-företagen och att de därmed kan vara tydligare i sina formuleringar än mindre byråer. Vidare finns det forskning som finner att större byråer faktiskt är tydligare i sina formuleringar. Sammantaget formuleras följande hypotes:

H5: Revisionsbyråer som tillhör Big 4 formulerar tydligare going concern-varningar än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs.

2.4.3. Byråtillhörighet och övriga anmärkningar

Studier har visat att revisionsbyråer tillhörande Big 4 är mindre benägna att utfärda orena revisionsberättelser än andra byråer (Farrugia & Baldacchino 2005, Xu et al. 2011). Xu et al. (2011) undersökte revisionsberättelser innehållande såväl going concern-varningar som andra typer av anmärkningar och menar att även om både stora som små revisionsbyråer blev mer benägna att utfärda orena revisionsberättelser efter finanskrisen så utfärdar de större revisionsbyråerna fortfarande en lägre andel orena revisionsberättelser än de mindre revisionsbyråerna. Gaeremynck & Willekens (2003) delade upp revisionsbyråerna i de sex största respektive övriga. Författarna menar att inför en konkurs, då ett företags finansiella problem är relativt uppenbara, så är de stora och små revisionsbyråerna likvärdiga när det kommer till utfärdandet av orena revisionsberättelser. De poängterar dock att när ett företags finansiella problem är mindre uppenbara, som inför frivillig likvidation, är de större revisionsbyråerna mer benägna att utfärda orena revisionsberättelser än de mindre byråerna.

Tagesson & Öhman (2015) fann skillnader såväl mellan som inom de större och mindre byråerna, oavsett om det gällde going concern-varningar eller andra typer av anmärkningar. Deras resultat visar till exempel att två av byråerna, en liten respektive stor, som utfärdade en lägre andel going concern-varningar istället utfärdade en högre andel övriga anmärkningar. Författarna menar att detta tyder på att revisorerna inom dessa byråer tenderar att varna för potentiella problem i företaget genom andra typer av anmärkningar och på så sätt undviker att tydligt lämna en anmärkning om going concern.

Ireland (2003) menar att tidigare forskning ofta har fokuserat på anmärkningar om going concern medan det finns betydligt färre som behandlat anmärkningar om exempelvis bristande revisionsbevis och oenighet med ledningen. Ireland (2003) behandlade därför såväl going concern-anmärkningar som övriga anmärkningar och hennes resultat visar att företag som revideras av de större byråerna har lägre sannolikhet att erhålla anmärkningar som inte rör going concern. Farrugia & Baldacchino (2005) fann ett samband mellan byråstorlek och anmärkningen oenighet med ledningen, där revisionsbyråer tillhörande Big 4 är mer benägna att utfärda denna typ av anmärkning. Däremot fann de att revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 är mer benägna att utfärda anmärkningar om bristande revisionsbevis.

Utifrån tidigare forskning tycks således benägenheten att utfärda vissa typer av anmärkningar variera mellan olika byråer beroende på dess storlek. Vidare finns det forskning som funnit att vissa byråer som är mindre benägna att utfärda anmärkningar om going concern istället är mer benägna att utfärda andra typer av anmärkningar. Med grund i detta resonemang och tidigare forskning om byråtillhörighet och träffsäkerhet antas att Big 4, på grund av den jämförelsevis större benägenheten att utfärda going concern-varningar, är mindre benägna att utfärda övriga anmärkningar. Följande hypotes formuleras därmed:

H6: Revisionsbyråer tillhörande Big 4 utfärdar en lägre andel anmärkningar som rör annat än going concern än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs.

3. Metod

Följande kapitel inleds med en presentation av litteratursökning och källkritik, därefter motiveras metodvalet. Vidare presenteras studiens tre olika urval, datainsamling, operationalisering och kodning. Därefter följer en redogörelse av hur datamängden analyserades. Avslutningsvis diskuteras studiens validitet och reliabilitet samt etiskt förhållningssätt.

3.1. Litteratursökning och källkritik

Majoriteten av litteraturen i denna uppsats bestod av vetenskapliga artiklar. Google scholar användes i litteratursökningen för att finna relevanta artiklar om kvalitetsmässiga skillnader i revisionen mellan manliga och kvinnliga revisorer samt mellan Big 4 byråer och icke Big 4 byråer. Sökord som låg till grund för artikelsökningen var “audit gender”, “female auditor”, “male auditor”, “audit quality”, “firm size”, “Big 4”, “audit opinion”, “going concern opinion”, “accuracy” och “wording”. De artiklar som användes kom från databaserna “Academic search elite”, “Business source premier”, “Business source ultimate”, “Emerald insight”, “Elsevier SD Backfile Business” och “JSTOR”.

För att säkerställa den vetenskapliga kvaliteten valdes endast artiklar som var peer reviewed. På detta vis säkerställdes även att artiklarna hade blivit granskade och godkända av forskare inom ämnet. Vidare användes både äldre artiklar med flertalet citeringar och jämförelsevis nyare artiklar som inte hade lika många citeringar. Genom att både nyare och äldre artiklar användes kunde positiva och negativa aspekter kombineras. Många citeringar sågs som positivt då andra forskare hade använt dem. Dock ansågs det vara av betydelse i en föränderlig värld att även använda jämförelsevis mer aktuella artiklar även om de hade färre citeringar.

När andra källor än vetenskapliga artiklar användes, såsom branschtidningar och statistik från samhällsinstitutioner, motiverades det med aktualitetsaspekten eller en direkt koppling till svenska förhållanden. I de fall sådana källor användes bestyrktes de om möjligt med vetenskapliga artiklar för att bekräfta informationen. Då majoriteten av tidigare forskning bedrivits i länder utanför Sverige användes forskning från andra länder i ett bredare perspektiv. Vidare användes revisionslitteratur baserad på doktorsavhandlingar i de inledande kapitlen för att få en starkare koppling till Sverige. För att motivera den valda forskningsmetoden användes metodboken Bryman & Bell (2013). I metodavsnittet användes även två tidigare magisteruppsatser samt ett konferensbidrag tillsammans med vetenskaplig forskning som grund för operationalisering och kodning.

3.2. Metodval

För att kunna uppfylla studiens syfte valdes ett kvantitativt tillvägagångssätt då detta enligt Bryman & Bell (2013) normalt sett möjliggör generalisering och då vi ämnade uttala oss om samtliga revisorer i Sverige. Vidare möjliggjorde den kvantitativa metoden statistiska tester i stor utsträckning (Bryman & Bell 2013), vilket var nödvändigt för att kunna finna och

analysera eventuella skillnader i revisionskvalitet beroende på revisorers kön och byrå-tillhörighet.

Till skillnad från den experimentella studie som Breesch & Branson (2009) utförde, grundade sig vår studie på verkliga miljöer, med empiriska utfall från verkliga bolag som gått i konkurs och där revisorer redan utfärdat eventuella anmärkningar i revisionsberättelsen. En deduktiv ansats valdes med grund i att vi utifrån tidigare forskning utvecklade hypoteser som sedan testades empiriskt mot vår insamlade datamängd. Det empiriska resultatet tolkades och analyserades sedan genom jämförelser med tidigare studier för att kunna dra slutsatser och besvara våra forskningsfrågor.

3.3. Urval och datainsamling

Urvalet baserades på en konkurslista från Kronofogden som tillhandahölls av vår handledare för denna magisteruppsats. Listan bestod av 5568 företag, för vilka konkursansökan och konkursbeslut fattades under år 2014. Utöver denna lista fick vi tillgång till en kodad sammanställning i Excel med information om 4443 av dessa företag, samtliga aktiebolag. Denna kodade datamängd utgjorde således studiens population.

Datamängden hade sammanställts vid ett tidigare tillfälle av andra studenter, där alla företag som inte var aktiebolag filtrerats bort. Sammanställningen inkluderade bland annat information om ifall bolaget hade någon revisor och om denne var manlig eller kvinnlig, auktoriserad eller godkänd samt vilken revisionsbyrå de tillhörde. Dessutom fanns information om vilka bolag som fått en anmärkning om going-concern, tydligheten i going concern-varningen samt om bolaget erhållit andra typer av anmärkningar.

Av de 4443 företagen som fanns med i datamängden var det 1407 företag som hade en revisor och dessa företag utgjorde urvalet för att mäta träffsäkerheten i going concern-varningar (typ II-fel). I datamängden fanns det 359 företag som hade fått en going concern-varning och de utgjorde urvalet för att undersöka tydligheten i going concern-varningarna. De företag som inte fått en going concern-varning var således 1048 till antalet och dessa utgjorde urvalet för att undersöka övriga anmärkningar. För en sammanställning av de urval som gjorts, se tabell 2.

Tabell 2. Urval

Urval	Antal
Urval träffsäkerhet going concern-varning	1407
Urval tydlighet going concern-varning	359
Urval övriga anmärkningar	1048

Den datamängd som tillhandahölls innehöll den data som behövdes för studien. Datamängden grundades på revisionsberättelser från företag som gått i konkurs under år 2014. Först gjordes en kontroll av datamängden för de kolumner som skulle användas i studien för att säkerställa att inga fel fanns. Fem fel upptäcktes och korrigerades, varav ett var relaterat till

byråtillhörighet och resterande hade koppling till going concern-varningar och tydlighet. Sedan genomfördes en omkategorisering i nya kolumner i Excel, där kön delades upp efter byråtillhörighet och övriga anmärkningar för företag utan going concern-varningar. Detta gjordes för att kunna studera könsskillnader mellan byråer och för att kunna studera benägenheten att utfärda övriga anmärkningar istället för going concern-varningar.

3.4. Operationalisering och kodning

3.4.1. Operationalisering

Vår definition av kvalitet var i enlighet med DeAngelo (1981) och innefattade revisorers upptäckt och rapportering av eventuella brister och felaktigheter. Om de företag som gått i konkurs hade fått en going concern-varning sågs det som god revisionskvalitet då en brist således hade upptäckts och rapporterats i revisionsberättelsen. Detta var även i enlighet med annan forskning på området (Arnedo et al. 2008, Farrugia & Baldacchino 2005, Francis 2004, Francis & Yu 2009, Geiger & Rama 2006, Hunt & Lulseged 2007, Hardies et al. 2016, Maingot & Zeghal 2010, Tagesson & Öhman 2015) som mätt träffsäkerhet i going concern-varningar för företag som gått i konkurs. En lägre andel typ II-fel var lika med högre träffsäkerhet och därmed högre revisionskvalitet. Även denna studie fokuserade på typ II-fel gällande de konkursdrabbade företagen i urvalet.

Likaså tolkades en tydlig formulering av going concern-varningen som god kvalitet då detta innebar att revisorn hade varit tydlig i sin rapportering av bristen. Användandet av standardformuleringar sågs i enlighet med Arnedo et al. (2008) och Carcello et al. (2003) som tydligt medan avsaknaden av vissa väsentliga ord och förekommande av villkorligt språk sågs som otydligt. Ju mer avvikande formuleringen var från standardformuleringen desto otydligare formulering och sämre revisionskvalitet. Annan forskning som har använt tydlighet i going concern-varningar är Farrugia & Baldacchino (2005) samt LaSalle et al. (1996). Tolkningen av tydlighet var även i enlighet med tidigare magisteruppsatser (Liu & Özcelik 2011, Palm & Rheborg Andersson 2013) och konferensbidrag (Öhman & Nilsson 2012) inom ämnet.

Vidare tolkades utfärdandet av övriga anmärkningar till de konkursföretag som inte hade fått någon going concern-varning som god revisionskvalitet då revisorn således upptäckt och rapporterat en brist och/eller en felaktighet. Även om en going concern-varning hade varit det optimala tecknet på god revisionskvalitet, då detta faktiskt är en anmärkning om att företaget inte kommer kunna fortsätta sin verksamhet, sågs det i denna studie ändå som kvalitet att bolaget fått en annan anmärkning eftersom detta ansågs bättre än ingen anmärkning alls. Vid utfärdande av en annan anmärkning har revisorn markerat ett problem i företaget.

Sammanfattningsvis utgjorde revisionskvalitet den beroende variabeln i studien, vilken mättes i form av träffsäkerhet i going concern-varningar, tydlighet i going concern-varningar samt övriga anmärkningar i revisionsberättelsen. De oberoende variablerna var revisorers kön och

byråtillhörighet. Den förstnämnda mättes i form av man eller kvinna och den sistnämnda mättes i form av Big 4 eller icke Big 4. Big 4 innefattade de fyra största revisionsbyråerna PwC, EY, Deloitte och KPMG.

3.4.2. Kodning

En stor del av den tillhandahållna datamängden var kodad sedan tidigare utifrån en manual upprättad av Centrum för forskning om ekonomiska relationer (CER). Denna manual har i sin tur utformats med grund i tidigare forskning (Arnedo et al. 2008, Carcello et al. 2003). Datamängden utgjorde således en del av CER:s databas, vilken också legat till grund för tidigare magisteruppsatser inom ämnet revisionskvalitet (Liu & Özcelik 2011, Palm & Rheborg Andersson 2013) samt publicerad forskning (Tagesson & Öhman 2015).

Träffsäkerheten var kodad i kolumnen "fått en GCV=0 inte fått en GCV=1", där 0 innebar att företaget hade fått en going concern-varning och 1 betydde att företaget inte fått en sådan. Som framgår av tabell 3 var tydligheten i going concern-varningarna kodade på tre olika sätt. Först var tydligheten kodad i kolumnen huvudkategori utifrån "Tydligt yttrande", "Mellantydligt yttrande" och "Otydligt yttrande". Sedan var tydligheten kodad i ytterligare en kolumn benämnd underkategori utifrån "Standardformulering=0", "Likviditation/om-påståenden=1" och "Ifrågasättande=2". Baserat på huvud- och underkategorierna utformades en tydlighetsskala från 1 till 9 enligt följande: $1=(0+0)$ $2=(0+1)$ $3=(0+2)$ $4=(1+0)$ $5=(1+1)$ $6=(1+2)$ $7=(2+0)$ $8=(2+1)$ $9=(2+2)$ ". Värdet 1 innefattade således den tydligaste formuleringen av going concern-varningen och värdet 9 den minst tydliga.

Ett statistikprogram användes för att kategorisera om och välja ut företag som inte hade fått en going concern-varning i kolumnen "fått en anmärkning/ej fått en anmärkning", vilka därefter placerades i en egen kolumn med namnet "Ej fått GCV, fått en anmärkning, Ja=0 och Nej=1". Detta för att se vilka av de företag som inte fått en going concern-varning som istället fått en övrig anmärkning. I detta fall togs ingen hänsyn till vilken typ av övrig anmärkning företaget erhållit utan samtliga övriga anmärkningar slogs ihop till en kategori. För en sammanställning av kodningen, se tabell 3 nedan.

Tabell 3. Kodning av variabler

Variabler	Kodning
<i>Beroende variabler</i>	
Going concern-varning	
Ja	0
Nej	1
Tydlighet going concern-varning	
<i>Huvudkategori tydlighet</i>	
Tydligt yttrande	0
Mellantydligt yttrande	1
Otydligt yttrande	2
<i>Underkategori tydlighet</i>	
Standardformulering	0
Likvidation/ompåståenden	1
Ifrågasättande	2
<i>Tydlighetsskala</i>	
(1) Tydligt + Standardformulering	1
(2) Tydligt + Likvidation/ompåståenden	2
(3) Tydligt + Ifrågasättande	3
(4) Mellantydligt + Standardformulering	4
(5) Mellantydligt + Likvidation/ompåståenden	5
(6) Mellantydligt + Ifrågasättande	6
(7) Otydligt + Standardformulering	7
(8) Otydligt + Likvidation/ompåståenden	8
(9) Otydligt + Ifrågasättande	9
Ej fått going concern-varning, fått övriga anmärkningar	
Ja	0
Nej	1
<i>Oberoende variabler</i>	
Revisorns kön	
Man	0
Kvinna	1
Byråttillhörighet	
Big 4	0
Ej Big 4	1

En ytterligare omkategorisering gjordes där manliga och kvinnliga revisorer tillhörande Big 4 utgjorde en ny kolumn med namnet “Big 4 Revisorns kön: Man=0 och Kvinna=1”. Manliga och kvinnliga revisorer ej tillhörande Big 4 formade en annan kolumn med namnet “Ej Big 4 Revisorns kön: Man=0 och Kvinna=1”.

När den tillhandahållna datamängden översiktligt kontrollerades upptäcktes några felkodningar. Dessa markerades och korrigerades varefter ytterligare stickprov utfördes för att eventuellt finna fler felkodningar. Gällande träffsäkerheten fanns felkodningar i kolumnen “fått en GCV=0 inte fått en GCV=1”, där det var ett företag som var kodat till “0” trots att de inte fått en going concern-varning, varpå denna kodning korrigerades till “1”. Likaså var det två företag som var kodade till “1” i samma kolumn, trots att de fått en going concern-varning, varpå dessa omkodades till “0”. Gällande tydlighetsskalan fanns också ett kodningsfel där ett företag som erhållit en going concern-varning samt hade värden på huvud- och underkategorin för tydlighet ändå saknade ett värde i tydlighetsskalan. Detta korrigerades

utifrån värdena i tydlighetskategorierna och företaget fick värdet 2 i tydlighetsskalan. Vidare fanns felkodningar gällande byråtillhörigheten. Ett företag var felaktigt kodat i kolumnen "Big 4", vilket inte stämde med beskrivningen i datamängden om hur kolumnen borde vara kodad. Genom sökning i FAR:s databas samt kontroll av revisionsberättelsen i databasen Infotorg visade det sig att revisorn tillhörde icke Big 4 byrå och kodningen korrigerades därmed.

3.5. Dataanalys

Datansamlingen bearbetades i statistikprogrammet SPSS, där deskriptiv statistik först skapades i form av frekvenstabeller och korstabeller för att få en översikt av datamängden och göra en första analys. Då studien avsåg att undersöka eventuella skillnader mellan kvalitativa variabler användes chi-2 tester (Wild & Seber 2000). På så sätt kunde olika grupper ställas mot varandra i syfte att urskilja eventuella skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer samt mellan Big 4 byråer och icke Big 4 byråer.

För att analysera hypotestesterna mättes signifikansen genom p-värden utifrån pearsons signifikanstest, vilket fanns med i de utförda chi-2 testen. Vid tolkning av P-värdena användes Wild & Sebers (2000) tolkningstabell för signifikansnivåer, se tabell 4. Här motsvarar ett p-värde som är mindre än eller lika med 0,100 en svag signifikans, lika med eller mindre än 0,050 viss signifikans, lika med eller mindre än 0,010 stark signifikans och lika med eller mindre än 0,001 mycket stark signifikans för hypotesen. Signifikansnivån för denna studie fastställdes till 95 procent. Detta då 95 procent är i linje med annan forskning på området (Breesch & Branson 2009). Det innebar att hypoteser med p-värden mindre eller lika med 0,05 accepterades. Gällande variabeln tydlighet som mättes på tre olika sätt, accepterades hypoteserna om två av tre mått resulterade i signifikanta p-värden.

Tabell 4. Tolkning av p-värde (Wild & Seber 2000)

P-värde	Tolkning
> 0,120	Ingen signifikans
0,100	Svag signifikans
0,050	Viss signifikans
0,010	Stark signifikans
< 0,001	Mycket stark signifikans

3.6. Validitet och reliabilitet

För att stärka validiteten grundade vi vår studie på vetenskaplig litteratur inom området. På så vis kunde vi motivera vårt metodval samt tillvägagångssätt för operationalisering och mätning av variabler. Majoriteten av den forskning som användes var också publicerad, vilket innebär att den har blivit kontrollerad av andra forskare och således bör vara tillförlitlig. Vidare jämfördes olika artiklar inom samma område för att komma fram till rättvisande begrepp och

definitioner. Dessa jämförelser underlättade också förståelsen vid översättning från engelska begrepp till svenska, då samtliga artiklar var skrivna på engelska.

För att stärka reliabiliteten i studien försökte vi arbeta tillsammans under hela processen, speciellt vid kodning och bearbetning av datamängden, vilket borde ha minskat risken för inmatnings- och tolkningsfel. Gällande den data som tillhandahölls av utomstående part och inte upprättades av oss själva fanns en problematik kring eventuella kodningsfel som redan fanns i datamängden och som låg utom vår kontroll. Vi fick således, till viss del, förlita oss på tidigare bearbetning samtidigt som vi genomförde en kontroll av datamängden för att minska risken för eventuella felaktigheter i de variabler som senare studerades. Vid denna kontroll hittades ett antal fel som korrigerades, vilket borde ha stärkt tillförlitligheten i den datamängd som slutligen låg till grund för resultatet. Vidare har datamängden legat till grund för tidigare studier inom forskningsnätverket CER, vilket borde stärka tillförligheten.

För att underlätta för andra att genomföra en liknande studie var målet att redogöra för tillvägagångssättet så tydligt och utförligt som möjligt. Vid omarbetningen av den ursprungliga datamängden strävade vi även efter att vara så tydliga som möjligt i våra redogörelser och i fråga om våra korrigeringar och omkodningar.

När det kommer till de tre urvalsgrupperna användes samtliga företag som uppfyllde kriterierna för vardera urvalsgrupp i studien. Således förekom inga bortfall, vilket får anses stärka generaliserbarheten avseende studiens resultat.

3.7. Etiskt förhållningssätt

Etiska aspekter var viktiga att ta i beaktande vid genomförande av studien då det enligt Bryman & Bell (2013) finns regler gällande etik och moral som inte får brytas. Under studiens gång utgick vi därför från deras checklista med etiska frågor för att försäkra oss om att inga etiska och moraliska regler åsidosattes. Informationen som användes i studien var offentlig men innehöll känslig information om exempelvis företag och revisorers identitet, varför vi var noga med att bevara anonymiteten. Vi försökte även tydliggöra när vi använde andras forskning i vår studie och när vi själva drog slutsatser. Vidare försökte vi vara öppna angående vårt tillvägagångssätt och vi strävade efter att inte undanhålla någon information.

4. Resultat och analys

Följande kapitel presenterar resultatet av träffsäkerhet och tydlighet i going concern-varningar samt utfärdande av övriga anmärkningar för bolag utan going concern-varningar med deskriptiv statistik och signifikanstester. Resultaten presenteras först utifrån variabeln kön och därefter utifrån variabeln byråtillhörighet. Till varje delavsnitt finns det en statistisk och teoretisk analys där studiens hypoteser förkastats eller antas.

4.1. Deskriptiv statistik

I detta avsnitt redovisas studiens resultat i form av deskriptiv statistik (frekvens och procent).

Tabell 5. Deskriptiv statistik

Variabler	Frekvens	Procent
Beroende variabler		
Going concern-varning		
Ja	359	25,5%
Nej	1048	74,5%
		100,0%
Tydlighet going concern-varning		
<i>Huvudkategori tydlighet</i>		
Tydligt yttrande	256	71,3%
Mellantydligt yttrande	58	16,2%
Otydligt yttrande	45	12,5%
		100,0%
<i>Underkategori tydlighet</i>		
Standardformulering	181	50,4%
Likvidation/ompåståenden	142	39,6%
Ifrågasättande	36	10,0%
		100,0%
<i>Tydlighetsskala</i>		
(1) Tydligt + Standardformulering	139	38,7%
(2) Tydligt + Likvidation/ompåståenden	105	29,2%
(3) Tydligt + Ifrågasättande	12	3,3%
(4) Mellantydligt + Standardformulering	22	6,1%
(5) Mellantydligt + Likvidation/ompåståenden	25	7,0%
(6) Mellantydligt + Ifrågasättande	11	3,1%
(7) Otydligt + Standardformulering	20	5,6%
(8) Otydligt + Likvidation/ompåståenden	12	3,4%
(9) Otydligt + Ifrågasättande	13	3,6%
		100,0%
Ej fått going concern-varning, fått övriga anmärkningar		
Ja	498	47,5%
Nej	550	52,5%
		100,0%
Oberoende variabler		
Revisorns kön		
Man	1170	83,2%
Kvinna	237	16,8%
		100,0%
Byråtillhörighet		
Big 4	366	26,0%
Ej Big 4	1041	74,0%
		100,0%

Tabell 5 visar att 25,5 procent av företagen har fått going concern-varningar, vilket gör att andelen typ II-fel motsvarar 74,5 procent. Detta kan ses som att träffsäkerheten är förhållandevis låg i jämförelse med Arnedo et al. (2008) och Maingot & Zeghal (2010) som fann en träffsäkerhet på 55 respektive 53 procent. Samtidigt är träffsäkerheten något högre än den som Tagesson & Öhman (2015) fann, vilken var 22 procent.

När det kommer till tydligheten i going concern-varningar kan det konstateras att majoriteten av företagen, 71,3 procent, har ett tydligt yttrande från revisorn. Sett till underkategorin för tydlighet har hälften av företagen en going concern-varning med en standardformulering. Resterande andel utgörs av formuleringar om likvidation/ompåståenden, det vill säga villkorliga formuleringar, samt ifrågasättande formuleringar om företagets fortsatta drift. Sett till tydlighetsskalan har majoriteten av formuleringarna en hög tydlighet med värden på 1 och 2, där 37,8 procent av going concern-varningarna har tydliga yttranden med standardformulering och 29,2 procent har tydliga yttranden med likvidation/ompåståenden.

I jämförelse med Arnedo et al. (2008) som fann att 81 procent av going concern-varningarna i deras studie hade otydligt och bristfälligt språk, finner denna studie att andelen going concern-varningar som inte är tydligt formulerade utgör 28,7 procent sett till huvudkategorin och 49,6 procent sett till underkategorin. Således är andelen otydliga going concern-varningar jämförelsevis lägre i denna studie.

Av de företag som inte fått en going concern-varning har 47,5 procent fått övriga anmärkningar från revisor. Här kan en jämförelse göras med Gaeremynck & Willekens (2003) som studerade avvecklade företag och fann att 33 procent av anmärkningarna i revisionsberättelsen året innan rörde regelverksbrott, det vill säga andra anmärkningar än going concern. Andelen övriga anmärkningar i denna studie är alltså något högre än i Gaeremynck & Willekens (2003).

När det kommer till revisorns kön är 83,2 procent män och 16,8 procent kvinnor. Andelen kvinnor är här ungefär hälften så stor som den andel Revisorsnämnden presenterade år 2017 (Revisorsnämnden 2017). Sett till byråtillhörighet tillhör 26 procent en Big 4 byrå och 74 procent en icke Big 4 byrå. Denna fördelning är i linje med Tagesson & Öhman (2015). Sammantaget innebär detta att majoriteten av revisorerna i studien är män och tillhör en mindre byrå.

4.2. Revisorers kön

Under de tre följande delavsnitten presenteras och analyseras resultat med avseende på revisorers kön. Tabell 6 visar en sammanfattning av de framtagna hypoteserna och om de antas eller förkastas.

Tabell 6. Hypotesutfall revisorers kön

Hypotes	Utfall
H1 <i>Kvinnliga revisorer har högre träffsäkerhet i going concern-varningar än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs.</i>	Förkastas
H2 <i>Kvinnliga revisorer formulerar tydligare going concern-varningar än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs.</i>	Förkastas
H3 <i>Kvinnliga revisorer utfärdar jämförelsevis fler anmärkningar som rör annat än going concern än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs.</i>	Förkastas

4.2.1. Revisorers kön och träffsäkerhet i going concern-varningar

I följande delavsnitt redovisas studiens resultat för revisorers kön och träffsäkerhet i going concern-varningar med deskriptiv statistik samt teoretisk analys.

Tabell 7. Revisorers kön och träffsäkerhet

	Revisorns kön		P-värde
	Man	Kvinna	
Träffsäkerhet			0,803
Fått going concern-varning	25,4%	26,2%	
Ej fått going concern-varning	74,6%	73,8%	
	100,0%	100,0%	
Träffsäkerhet Big 4			0,808
Fått going concern-varning	30,6%	29,0%	
Ej fått going concern-varning	69,4%	71,0%	
	100,0%	100,0%	
Träffsäkerhet Ej Big 4			0,653
Fått going concern-varning	23,6%	25,1%	
Ej fått going concern-varning	76,4%	74,9%	
	100,0%	100,0%	

Tabell 7 visar att träffsäkerheten ligger på drygt 25 procent för både de manliga och kvinnliga revisorerna. De manliga revisorerna har dock en marginellt lägre träffsäkerhet än de kvinnliga, vilket betyder att de manliga revisorerna i datamängden har en marginellt högre andel begångna typ II-fel. Vid analys av revisorns kön inom Big 4 byråer är de manliga revisorerna något mer träffsäkra än de kvinnliga. Resultatet för icke Big 4 byråer visar att de manliga revisorerna ligger på en något lägre nivå. Skillnaderna är dock inte signifikanta i något av fallen då p-värdena ligger över gränsen för signifikans.

Det finns därmed inget stöd för hypotesen att *kvinnliga revisorer har högre träffsäkerhet i going concern-varningar än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs*, varpå den förkastas. Resultatet går därmed inte i linje med Hardies et al. (2016) och

Chung & Monroe (1998, 2001) som på basis av sina respektive resultat hävdar att kvinnor har högre träffsäkerhet än män och därmed högre revisionskvalitet. Resultatet går dock i linje med Breesch & Branson (2009) som inte fann signifikans för att kvinnliga revisorer har en högre träffsäkerhet i sina going concern-varningar.

4.2.2. Revisorers kön och tydlighet i going concern-varningar

I följande delavsnitt redovisas studiens resultat för revisorers kön och tydlighet i going concern-varningar med deskriptiv statistik samt teoretisk analys.

Tabell 8. Revisorers kön och tydlighet

Tydlighet	Revisorers kön		P-värde
	Man	Kvinna	
Huvudkategori			0,618
Tydligt yttrande	71,4%	71,0%	
Mellantydligt yttrande	15,5%	19,4%	
Otydligt yttrande	13,1%	9,7%	
	100,0%	100,0%	
Underkategori			0,662
Standardformulering	51,2%	46,8%	
Likvidation/ompåståenden	39,4%	40,3%	
Ifrågasättande	9,4%	12,9%	
	100,0%	100,0%	
Tydlighetsskala			0,445
(1) Tydligt + Standardformulering	39,1%	37,1%	
(2) Tydligt + Likvidation/ompåståenden	29,0%	30,6%	
(3) Tydligt + Ifrågasättande	3,4%	3,2%	
(4) Mellantydligt + Standardformulering	5,4%	9,7%	
(5) Mellantydligt + Likvidation/ompåståenden	7,4%	4,8%	
(6) Mellantydligt + Ifrågasättande	2,7%	4,8%	
(7) Otydligt + Standardformulering	6,7%	0,0%	
(8) Otydligt + Likvidation/ompåståenden	3,0%	4,8%	
(9) Otydligt + Ifrågasättande	3,4%	4,8%	
	100,0%	100,0%	

Tabell 8 visar att majoriteten av utfärdade yttranden, cirka 70 procent, är tydliga för både de manliga och kvinnliga revisorerna. När det gäller mellantydliga yttranden har de manliga revisorerna en lägre andel än de kvinnliga, till skillnad från de otydliga yttrandena där resultatet går i motsatt riktning.

För underkategorin tydlighet visar resultatet att standardformuleringar är mer förekommande bland de manliga revisorerna än de kvinnliga. Yttranden med likvidation/ompåståenden respektive ifrågasättande formuleringar är istället något mindre förekommande bland de manliga revisorerna än de kvinnliga.

Majoriteten av revisorernas yttranden är högt klassificerade i tydlighetsskalan. Andelen 1:or och 2:or ligger på cirka 68 procent för såväl manliga som kvinnliga revisorer. Sett till de två lägsta nivåerna på skalan har de manliga revisorerna en något lägre andel otydliga yttranden. Ingen av skillnaderna för revisorers kön i tydlighetskategorierna är dock signifikanta.

Hypotesen att *kvinnliga revisorer formulerar tydligare going concern-varningar än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs* förkastas därmed. Detta resultat stämmer överens med det Breesch & Branson (2009) fann, det vill säga att det inte finns några signifikanta skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer generellt sett när det kommer till tydligheten i utfärdade going concern-varningar. Till skillnad från resultatet i Breesch & Branson (2009), där författarna ändå fann antydningar till skillnader, finner denna studie varken antydningar eller signifikans.

Tabell 9. Revisorers kön i Big 4 byråer och tydlighet

Tydlighet Big 4	Revisorns kön		P-värde
	Man	Kvinna	
Huvudkategori			0,008
Tydligt yttrande	73,1%	55,6%	
Mellantydligt yttrande	10,8%	38,9%	
Otydligt yttrande	16,1%	5,6%	
	100,0%	100,0%	
Underkategori			0,680
Standardformulering	59,1%	61,1%	
Likvidation/ompåståenden	38,7%	33,3%	
Ifrågasättande	2,2%	5,6%	
	100,0%	100,0%	
Tydlighetsskala			0,001
(1) Tydligt + Standardformulering	48,4%	33,3%	
(2) Tydligt + Likvidation/ompåståenden	24,7%	22,2%	
(3) Tydligt + Ifrågasättande	0,0%	0,0%	
(4) Mellantydligt + Standardformulering	2,2%	27,8%	
(5) Mellantydligt + Likvidation/ompåståenden	8,6%	5,6%	
(6) Mellantydligt + Ifrågasättande	0,0%	5,6%	
(7) Otydligt + Standardformulering	8,6%	0,0%	
(8) Otydligt + Likvidation/ompåståenden	5,4%	5,6%	
(9) Otydligt + Ifrågasättande	2,2%	0,0%	
	100,0%	100,0%	

Vid analys av huvudkategorin tydlighet för Big 4 visar tabell 9 att majoriteten av yttrandena är tydliga och att de manliga revisorerna är både tydligare och otydligare än sina kvinnliga kollegor. Följaktligen är de mellantydliga yttrandena mindre förekommande bland de manliga revisorerna än bland de kvinnliga. P-värdet visar att skillnaderna för huvudkategorin tydlighet är signifikanta.

Resultatet för underkategorin tydlighet inom Big 4 visar att majoriteten av yttrandena, cirka 60 procent, för både manliga och kvinnliga revisorer är utfärdade med standardformuleringen. Gällande såväl likvidation/ompåståenden som ifrågasättanden finns skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer. Skillnaderna går i motsatt riktning då de manliga revisorerna i det förstnämnda fallet har en högre andel medan de i det sistnämnda fallet har en lägre andel. Även om det finns skillnader är de dock inte signifikanta.

Resultatet för tydlighetsskalan visar att majoriteten av yttrandena för både de manliga och kvinnliga revisorerna klassificeras som 1:or och 2:or, där de manliga revisorerna har andelen

73,1 procent och de kvinnliga 55,5 procent. För de två lägsta nivåerna på skalan kan det konstateras att de manliga revisorerna har en högre andel otydliga yttranden än de kvinnliga. Dessa skillnader är signifikanta.

Till skillnad från Breesch & Branson (2009) visar resultatet att det finns skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer när det gäller tydligheten i going concern-varningar inom Big 4 byråer. Utifrån tabell 9 kan det konstateras att männen som tenderar att vara mer tydliga respektive mer otydliga än kvinnorna i sina yttranden. Detta skulle kunna ses som att de kvinnliga revisorerna är jämnare i sina going concern-varningar sett till tydligheten i formuleringarna. Om männen, i enlighet med tidigare forskning (Hardies et al. 2013, 2016, Niskanen et al. 2011) är mer riskbenägna skulle detta kunna förklara varför de manliga revisorerna i denna studie i relativt hög grad väljer antingen tydliga eller otydliga formuleringar medan de kvinnliga revisorerna, förutsatt en lägre riskbenägenhet, väljer att skriva jämförelsevis fler mellantydliga yttranden för att detta upplevs som mindre riskfyllt.

Tabell 10. Revisorers kön i ej Big 4 byråer och tydlighet

Tydlighet Ej Big 4	Revisorers kön		P-värde
	Man	Kvinna	
Huvudkategori			0,578
Tydligt yttrande	70,6%	77,3%	
Mellantydligt yttrande	17,6%	11,4%	
Otydligt yttrande	11,8%	11,4%	
	100,0%	100,0%	
Underkategori			0,696
Standardformulering	47,5%	40,9%	
Likvidation/ompåstående	39,7%	43,2%	
Ifrågasättande	12,7%	15,9%	
	100,0%	100,0%	
Tydlighetsskala			0,631
(1) Tydligt + Standardformulering	34,8%	38,6%	
(2) Tydligt + Likvidation/ompåstående	30,9%	34,1%	
(3) Tydligt + Ifrågasättande	4,9%	4,5%	
(4) Mellantydligt + Standardformulering	6,9%	2,3%	
(5) Mellantydligt + Likvidation/ompåstående	6,9%	4,5%	
(6) Mellantydligt + Ifrågasättande	3,9%	4,5%	
(7) Otydligt + Standardformulering	5,9%	0,0%	
(8) Otydligt + Likvidation/ompåstående	2,0%	4,5%	
(9) Otydligt + Ifrågasättande	3,9%	6,8%	
	100,0%	100,0%	

I huvudkategori tydlighet i tabell 10 visar resultatet att icke Big 4 revisorer generellt sett är tydliga i sina yttranden. De kvinnliga revisorerna är något tydligare än de manliga. För de mellantydliga yttrandena har de kvinnliga revisorerna en lägre andel än de manliga. Gällande de otydliga yttrandena ligger både manliga och kvinnliga revisorer kring 11 procent.

Resultatet för underkategorin visar att yttranden med standardformulering är mer förekommande bland de manliga revisorerna än de kvinnliga. Skillnader finns även gällande likvidation/ompåstående och ifrågasättande formuleringar, vilka är mindre förekommande bland de manliga revisorerna än de kvinnliga.

Tydlighetsskalan visar att majoriteten av yttrandena för båda könen har en hög grad av tydlighet i form av 1:or och 2:or. De manliga revisorernas andel är 65,7 procent och de kvinnliga revisorernas andel är 72,7 procent. De två lägsta nivåerna på skalan visar att de manliga revisorerna har en lägre andel otydliga yttranden än de kvinnliga revisorerna. Skillnaderna mellan könen i tabell 10 visar dock inte signifikanta p-värden i något av fallen.

Till skillnad från resultatet för tydligheten inom Big 4 byråer, tyder detta resultat på att det inte finns några skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer när det kommer till tydligheten i utfärdade going concern-varningar inom icke Big 4 byråer. Detta tyder på att manliga och kvinnliga revisorer som inte tillhör Big 4 är mer likformiga i sitt arbete än de som tillhör Big 4.

4.2.3. Revisorers kön och övriga anmärkningar

I följande delavsnitt redovisas studiens resultat för revisorers kön och övriga anmärkningar för de företag som inte har going concern-varningar. Även här används deskriptiv statistik och teoretisk analys.

Tabell 11. Revisorers kön och övriga anmärkningar (företag utan going concern-varning)

	Revisorers kön		P-värde
	Man	Kvinna	
Ej fått going concern-varning			0,143
Fått anmärkning	46,5%	52,6%	
Ej fått anmärkning	53,5%	47,4%	
	100,0%	100,0%	
Ej fått going concern-varning Big 4			0,160
Fått anmärkning	40,8%	52,3%	
Ej fått anmärkning	59,2%	47,7%	
	100,0%	100,0%	
Ej fått going concern-varning Ej Big 4			0,365
Fått anmärkning	48,3%	52,7%	
Ej fått anmärkning	51,7%	47,3%	
	100,0%	100,0%	

Tabell 11 visar att 46,5 procent av de manliga revisorerna har utfärdat övriga anmärkningar till företag som inte fått en going concern-varning medan motsvarande andel för de kvinnliga revisorerna är 52,6 procent. Oavsett om det är en Big 4 byrå eller en icke Big 4 byrå är det mindre förekommande bland de manliga revisorerna att utfärda övriga anmärkningar, även om skillnaden mellan könen är något större inom Big 4. Ingen av skillnaderna är dock signifikanta.

Hypotesen att *kvinnliga revisorer utfärdar en högre andel anmärkningar som rör annat än going concern än manliga revisorer när det gäller företag som sedermera går i konkurs* förkastas därmed. I likhet med resultatet för revisorers träffsäkerhet finner vi alltså inte heller några signifikanta skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer avseende övriga

anmärkningar. Detta resultat är i enlighet med Breesch & Branson (2009) som inte heller fann några signifikanta skillnader mellan könen när det gäller revisorers utfärdande av anmärkningar. Samtidigt kan resultatet ses som motstridigt i jämförelse med Karjalainen et al. (2013) som fann att kvinnliga revisorer var mer benägna att utfärda orena revisionsberättelser än manliga, även om denna studie inte fokuserat på orena revisionsberättelser som helhet.

Även om resultatet inte är signifikant i något av fallen gällande övriga anmärkningar så visar tabell 11 att den största skillnaden mellan manliga och kvinnliga revisorer återfinns inom Big 4 byråerna, vilket tyder på att byråtillhörighet kan vara en faktor som är mer betydelsefull än kön.

4.3. Byråtillhörighet

Under de tre följande delavsnitten är det resultatet för byråtillhörighet som presenteras och analyseras. Tabell 12 visar en sammanfattning av de framtagna hypoteserna och om de antas eller förkastas.

Tabell 12. Hypotesutfall byråtillhörighet

Hypotes	Utfall
H4 <i>Revisionsbyråer som tillhör Big 4 har högre träffsäkerhet i going concern-varningar än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs.</i>	Antas
H5 <i>Revisionsbyråer som tillhör Big 4 formulerar tydligare going concern-varningar än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs.</i>	Antas
H6 <i>Revisionsbyråer tillhörande Big 4 utfärdar en lägre andel anmärkningar som rör annat än going concern än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs.</i>	Förkastas

4.3.1. Byråtillhörighet och träffsäkerhet i going concern-varningar

I följande delavsnitt redovisas studiens resultat för träffsäkerhet i going concern-varningar för Big 4 och icke Big 4 byråer med deskriptiv statistik samt teoretisk analys.

Tabell 13. Byråtillhörighet och träffsäkerhet

	Byråtillhörighet		P-värde
	Big 4	Ej Big 4	
Träffsäkerhet			0,014
Fått going concern-varning	30,3%	23,8%	
Ej fått going concern-varning	69,7%	76,2%	
	100,0%	100,0%	

Tabell 13 visar att Big 4 byråer har en träffsäkerhet på 30,3 procent medan icke Big 4 har en träffsäkerhet på 23,8 procent. Big 4 har därmed högre träffsäkerhet än icke Big 4, vilket innebär en lägre andel typ II-fel. Skillnaderna i träffsäkerhet är signifikanta.

Hypotesen att *revisionsbyråer som tillhör Big 4 har högre träffsäkerhet i going concern-varningar än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs* antas därmed. Detta resultat stämmer överens med tidigare forskning på området. Större revisionsbyråer är mer träffsäkra i sina going concern-varningar och har således en lägre nivå av typ II-fel än mindre byråer (Arnedo et al. 2008, Carcello et al. 2009, Francis 2004, Francis & Yu 2009, Geiger et al. 2006, Geiger & Rama 2006, Tagesson & Öhman 2015). Resultatet går däremot inte i linje med Farrugia & Baldacchino (2005) eller Hunt & Lulseged (2007) som menar att revisionsbyråns storlek inte har någon påverkan på revisorers benägenhet att utfärda going concern-varningar. I jämförelse med Tagesson & Öhman (2015) och Francis & Yu (2009) kan denna studie dock inte uttala sig om eventuella skillnader inom respektive kategori av revisionsbyråer, utan endast mellan Big 4 och icke Big 4.

4.3.2. Byråtillhörighet och tydlighet i going concern-varningar

I följande delavsnitt redovisas studiens resultat för tydlighet i going concern-varningar för Big 4 och icke Big 4 byråer.

Tabell 14. Byråtillhörighet och tydlighet

Tydlighet	Byråtillhörighet		P-värde
	Big 4	Ej Big 4	
Huvudkategori			0,761
Tydligt yttrande	70,3%	71,8%	
Mellantydligt yttrande	15,3%	16,5%	
Otydligt yttrande	14,4%	11,7%	
	100,0%	100,0%	
Underkategori			0,003
Standardformulering	59,5%	46,4%	
Likvidation/ompåståenden	37,8%	40,3%	
Ifrågasättande	2,7%	13,3%	
	100,0%	100,0%	
Tydlighetsskala			0,044
(1) Tydligt + Standardformulering	45,9%	35,5%	
(2) Tydligt + Likvidation/ompåståenden	24,3%	31,5%	
(3) Tydligt + Ifrågasättande	0,0%	4,8%	
(4) Mellantydligt + Standardformulering	6,3%	6,0%	
(5) Mellantydligt + Likvidation/ompåståenden	8,1%	6,5%	
(6) Mellantydligt + Ifrågasättande	0,9%	4,0%	
(7) Otydligt + Standardformulering	7,2%	4,8%	
(8) Otydligt + Likvidation/ompåståenden	5,4%	2,4%	
(9) Otydligt + Ifrågasättande	1,8%	4,4%	
	100,0%	100,0%	

Tabell 14 visar att andelen tydliga yttranden inom både Big 4 och icke Big 4 ligger på drygt 70 procent och att icke Big 4 revisorer är något tydligare. Likaså har Big 4 en något lägre andel mellantydliga yttranden. Gällande otydliga yttranden har Big 4 däremot en något högre andel än icke Big 4. Skillnaderna i huvudkategorin tydlighet är dock inte signifikanta.

Underkategorin tydlighet visar att standardformuleringar är mer förekommande bland Big 4 än icke Big 4. Gällande såväl likvidation/ompåståenden som ifrågasättande formuleringar har Big 4 däremot en lägre andel än icke Big 4. Skillnaderna mellan Big 4 och icke Big 4 är i detta fall signifikanta.

Tydlighetsskalan visar att majoriteten av yttrandena för Big 4 och icke Big 4 består av 1:or och 2:or, det vill säga hög tydlighet. Big 4 har en högre andel med totalt 70,2 procent medan motsvarande siffra för icke Big 4 är 67 procent. Sett till de två lägsta nivåerna på skalan har Big 4 en något högre andel otydliga yttranden än icke Big 4. Skillnaderna i tydlighetsskalan är signifikanta. Även om det inte finns stöd för skillnaderna i huvudkategorin tydlighet finns det signifikans för skillnaderna i underkategorin tydlighet och i tydlighetsskalan.

Hypotesen att *revisionsbyråer som tillhör Big 4 formulerar tydligare going concern-varningar än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs* får därmed stöd. Detta resultat stämmer överens med Farrugia & Baldacchino (2005) som också menar att de mindre revisionsbyråerna har ett otydligare språk i formuleringarna av sina going concern-varningar. Även Arnedo et al. (2008) fann skillnader mellan större och mindre byråer 2-5 år före konkurserna. Vidare menar Carcello et al. (2003) samt LaSalle et al. (1996) att större byråer kan motstå påtryckningar från klientföretagen bättre än mindre byråer. Resultatet går dock inte i linje med Arnedo et al. (2008), Carcello et al. (2003) eller LaSalle et al. (1996) året före konkurs, då de inte fann några skillnader mellan stora och små revisionsbyråer avseende hur tydligt going concern-varningar formuleras.

4.3.3. Byråtillhörighet och övriga anmärkningar

I följande delavsnitt redovisas studiens resultat för övriga anmärkningar till de företag som inte har going concern-varningar för Big 4 och icke Big 4 byråer med deskriptiv statistik samt teoretisk analys.

Tabell 15. Byråtillhörighet och övriga anmärkningar (företag utan going concern-varning)

	Byråtillhörighet		P-värde
	Big 4	Ej Big 4	
Ej fått going concern-varning			0,079
Fått anmärkning	42,7%	49,1%	
Ej fått anmärkning	57,3%	50,9%	
	100,0%	100,0%	

Tabell 15 visar att Big 4 byråer har en lägre andel utfärdade övriga anmärkningar än icke Big 4 byråer (42,7 procent jämfört med 49,1 procent). Utifrån signifikansnivån 95 procent är

skillnaderna inte signifikanta. Dock visar värdet på svag signifikans enligt Wild & Seber (2000) och signifikansnivån 90 procent.

Med grund i att skillnaderna inte är signifikanta utifrån studiens signifikansnivå förkastas hypotesen att *revisionsbyråer tillhörande Big 4 utfärdar en lägre andel anmärkningar som rör annat än going concern än revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 när det gäller företag som sedermera går i konkurs.*

Även om resultatet inte är signifikant indikerar det att revisionsbyråer tillhörande Big 4 är mindre benägna att utfärda övriga anmärkningar. Denna indikation stämmer överens med Ireland (2003) som menar att företag som reviderats av en stor byrå har lägre sannolikhet att erhålla anmärkningar som inte rör going concern. I och med att Big 4 utfärdar en signifikant högre andel going concern-varningar (se tabell 13) kan det vara möjligt att de av det skälet inte utfärdar lika många övriga anmärkningar. Det skulle tyda på att revisionsbyråer som inte tillhör Big 4 väljer att uppmärksamma finansiella problem i företaget genom andra typer av anmärkningar. Detta skulle i sådana fall vara i enlighet med Tagesson & Öhman (2015) som fann att 47 procent av de orena revisionsberättelserna som var utfärdade till de konkursdrabbade företagen i deras studie innehöll en övrig anmärkning istället för en going concern-varning. Det bör dock beaktas att resultatet gällande övriga anmärkningar trots allt inte är signifikant i denna studie.

5. Slutsats och förslag till vidare forskning

Följande avsnitt presenterar de slutsatser som kan dras utifrån det resultat som genererats och den analys som gjorts utifrån tidigare forskning kring revisorns kön och byråtillhörighet samt träffsäkerhet, tydlighet och övriga anmärkningar. Avslutningsvis presenteras förslag till vidare forskning inom området kopplat till denna studies begränsningar.

5.1. Slutsats

När det gäller träffsäkerhet i going concern-varningar visar studiens resultat inga signifikanta skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer. Inte heller finns det några signifikanta skillnader gällande tydligheten i going concern-varningar respektive utfärdandet av övriga anmärkningar. En möjlig orsak till att denna studie inte fann några signifikanta resultat gällande revisorers kön och revisionskvalitet skulle kunna grunda sig i att Sverige är ett av världens mest jämställda länder (Globalis 2015), vilket skulle kunna motverka skillnader mellan könen kopplade till exempelvis utbildning och kompetens. Detta resonemang styrks av Niskanen et al. (2011) som anser att skillnader mellan könen kan vara större i länder som är mindre jämställda. Vidare skulle det i enlighet med tidigare forskning på området (Gul et al. 2013) kunna indikera att andra faktorer, exempelvis erfarenhet och kultur på arbetsplatsen, har större betydelse än kön. En intressant aspekt i detta sammanhang är att resultatet visade signifikanta skillnader i tydlighet mellan manliga och kvinnliga revisorer inom Big 4 men inte inom övriga byråer.

Gällande byråtillhörighet och träffsäkerhet i going concern-varningar visar studiens resultat signifikanta skillnader mellan Big 4 och icke Big 4 byråer, där Big 4 har högre träffsäkerhet och därmed högre revisionskvalitet. När det kommer till tydligheten i going concern-varningars formuleringar visar resultatet sammantaget att Big 4 revisorer är tydligare i sina formuleringar och i större utsträckning använder sig av standardformuleringar vilket i sin tur motsvarar en högre revisionskvalitet. När det gäller byråtillhörighet och övriga anmärkningar visar resultatet ingen signifikans på 95 procentsnivån. Utifrån en 90 procentig nivå hade resultatet dock varit signifikant, vilket ger vissa indikationer på att Big 4 kan vara mindre benägna att utfärda andra anmärkningar än going concern än icke Big 4. Detta kan också ses i ljuset av det resultat som genererades för byråtillhörighet och träffsäkerhet, där icke Big 4 byråernas lägre träffsäkerhet skulle kunna innebära att de väljer att signalera eventuella problem i företaget genom andra typer av anmärkningar än just going concern.

Det signifikanta resultatet för byråtillhörighet och revisionskvalitet är i linje med annan forskning på området (Arnedo et al. 2008, Carcello et al. 2009, Francis 2004, Francis & Yu 2009, Geiger et al. 2006, Geiger & Rama 2006, Tagesson & Öhman 2015) som indikerar att de större byråerna har högre kvalitet i sin revision. Tidigare forskning motiverar denna kvalitetsskillnad med att de större byråerna har mer resurser att investera i sina anställda, vilket kan öka kompetensen (Geiger & Rama 2006). Detta skulle även kunna vara en bakomliggande orsak till resultatet i denna studie. Att resultatet visade signifikans för byråtillhörighet men inte för kön indikerar också att företagsklimatet och kulturen på arbetsplatsen tycks ha en avgörande betydelse för utfallet av revisionen.

När det gäller de företag som inte erhållit någon going concern-varning kan vi inte uttala oss om huruvida problemet inte har blivit upptäckt eller om det blivit upptäckt men ändå inte rapporterats. Således kan vi inte dra några slutsatser gällande kompetens och oberoende, förutsatt att kompetensen i enlighet med Ruiz-Barbadillo et al. (2004) utgör grunden för upptäckten medan oberoendet utgör grunden för rapporteringen. Utifrån tidigare forskning kan dock möjliga orsaker och anledningar diskuteras. Att manliga och kvinnliga revisorer har likvärdig revisionskvalitet oavsett vilken byrå de arbetar på antyder att svenska revisorer, med hänsyn till kön, kan ha en likvärdig nivå gällande kompetens och oberoende.

Gällande byråtillhörigheten kan vårt resultat jämföras med Gaeremynck & Willekens (2003) som anser att större revisionsbyråer är bättre på att upptäcka och rapportera finansiella problem än mindre byråer, vilket de menar är en indikation på högre kompetens och större oberoende. Detta är även i enlighet med Geiger & Rama (2006) som menar att större revisionsbyråer investerar mer resurser i utbildning och teknologi för sina anställda, samt LaSalle et al. (1996) som anser att större byråer inte är lika känsliga för påtryckningar från de klienter som revideras. Utifrån denna diskussion skulle vårt resultat kunna indikera att även svenska revisorer inom Big 4 har en högre kompetensnivå och är mer oberoende än andra svenska revisorer.

5.2. Förslag till vidare forskning

Med grund i denna studies begränsningar finns möjligheter att utföra vidare forskning på området. Då denna studie fokuserat på revisionskvalitet i form av going concern-varningar samt övriga anmärkningar, skulle fortsatt forskning kunna särskilja de olika typerna av övriga anmärkningar som finns och hur dessa enskilt påverkar revisionskvaliteten. Likaså skulle ytterligare forskning kunna genomföras med fokus på andra kvalitetsmått som exempelvis periodiseringar, något som Hardies et al. (2016) också betonar.

En intressant aspekt utifrån de resultat studien genererat är varför det finns signifikanta skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer gällande tydlighet inom Big 4 byråer men inte mellan könen generellt sett eller inom icke Big 4 byråer. Förslag till fortsatt forskning skulle därmed kunna vara att undersöka hur det kommer sig att det finns könsmissiga skillnader inom just Big 4. Enligt Hardies et al. (2016) finns ett behov av ytterligare forskning om underliggande orsaker till varför manliga och kvinnliga revisorer kan skilja sig åt i benägenheten att utfärda exempelvis going concern-varningar i vissa situationer.

Det skulle även vara intressant att utföra en liknande studie med fokus på revisorns kön och revisionskvalitet i länder som har en förhållandevis låg jämställdhet på makronivå för att klargöra jämställdhetens betydelse för revisionsutförandet. Tidigare forskning i en nordisk kontext (Niskanen et al. 2011) lyfter fram jämställdhetens eventuella inverkan på revisionens utfall och författarna menar att ytterligare forskning från andra länder är av vikt då det kan finnas större skillnader inom andra kulturer med mindre jämställda samhällen. Samtidigt som

det finns ett behov av ytterligare forskning i andra länder med mindre utvecklad jämställdhet finns det förhållandevis få studier utförda i den svenska kontexten. Ett behov av vidare forskning på området tycks därför finnas även i Sverige för att kunna stärka jämförelserna med andra länder.

I och med att denna studie inte specifikt studerat faktorerna kompetens och oberoende skulle ett förslag till fortsatt forskning i enlighet med vad som antyds i Ruiz-Barbadillo et al. (2004) kunna vara att fokusera på dessa båda faktorer. Vidare skulle det vara av intresse att utföra en kvalitativ studie på området för att få ökad insikt i och fördjupad förståelse för de kvantitativa resultat som denna studie genererat.

Referenser

- Arnedo, L, Lizarraga, F & Sánchez, S 2008, 'Going-concern uncertainties in pre-bankrupt audit reports: new evidence regarding discretionary accruals and wording ambiguity', *International Journal of Auditing*, vol. 12, no. 1, pp. 25-44.
- Bernardi, RA & Arnold, DF 1997, 'An examination of moral development within public accounting by gender, staff level, and firm', *Contemporary Accounting Research*, vol. 14, no. 4, pp. 653-668.
- Breesch, D & Branson, J 2009, 'The effects of auditor gender on audit quality', *The IUP Journal of Accounting Research and Audit Practices*, vol. 8, no. 3-4, pp. 78-107.
- Byrnes, JP, Miller, DC & Schafer, WD 1999, 'Gender differences in risk taking: a meta-analysis', *Psychological Bulletin*, vol. 125, no. 3, pp. 367-381.
- Carcello, JV, Hermanson, DR & Neal, TL 2003, 'Auditor reporting behaviour when GAAS lack specificity: the cases of SAS No. 59', *Journal of Accounting and Public Policy*, vol. 22, no. 1, pp. 63-81.
- Carcello, JV, Vanstraelen, A & Willenborg, M 2009, 'Rules rather than discretion in audit standards: going-concern opinions in Belgium', *Accounting Review*, vol. 84, no. 5, pp. 1395-1428.
- Chung, J & Monroe, G 1998, 'Gender Differences in Information Processing: An empirical test of the hypothesis-confirming strategy in an audit context', *Accounting & Finance*, vol. 38, no. 2, pp. 265-279.
- Chung, J & Monroe, G 2001, 'A research note on the effects of gender and task complexity on an audit judgment', *Behavioral Research in Accounting*, vol. 13, no. 1, pp. 111-125.
- Chung, T & Park, BJ 2004, 'Gender differences in accounting information processing in South Korea', *Asian Journal of Women's Studies*, vol. 10, no. 3, pp. 67-88.
- Croson, R & Gneezy, U 2009 'Gender differences in preferences', *Journal of Economic Literature*, vol. 47, no. 2, pp. 448-474.
- Daruvala, D 2007, 'Gender, risk and stereotypes', *Journal of Risk and Uncertainty*, vol. 35, no. 3, pp. 265-283.
- DeAngelo, LE 1981, 'Auditor size and audit quality', *Journal of Accounting and Economics*, vol. 3, no. 3, pp. 183-199.
- Duréndez Gómez-Guillamón, A 2003, 'The usefulness of the audit report in investment and financial decisions', *Managerial Auditing Journal*, vol. 18, no. 6, pp. 549-559.

Dwyer, PD & Roberts RW 2004, 'The contemporary gender agenda of the US public accounting profession: embracing feminism or maintaining empire?', *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 15, no. 1, pp. 159-177.

FAR 2017, '*FARs samlingsvolym revision 2017*', FAR AB, Stockholm.

Farrugia, K & Baldacchino, P 2005, 'Qualified opinions in Malta', *Managerial Auditing Journal*, vol. 20, no. 8, pp. 823-843.

Finucane, ML, Slovic P, Mertz, CK, Flynn, J & Satterfield, TA, 2000 'Gender, race, and perceived risk: the 'white male' effect', *Health, Risk and Society*, vol. 2, no. 2, pp. 159-172.

Francis, JR 2004, 'What do We Know About Audit Quality?', *The British Accounting Review*, vol. 36, no. 4, pp. 345-368.

Francis, JR & Yu, MD 2009, 'Big 4 office size and audit quality', *The Accounting Review*, vol. 85, no. 5, pp. 1521-1552.

Gaeremynck, A & Willekens, M 2003, 'The endogenous relationship between audit-report type and business termination: evidence on private firms in a non-litigious environment', *Accounting and Business Research*, vol. 33, no. 1, pp. 65-79.

Geiger, M, Raghunandan, K & Rama, DV 2006, 'Auditor decision-making in different litigation environments: the private securities litigation reform act, audit reports and audit firm size', *Journal of Accounting and Public Policy*, vol. 25, no. 3, pp. 332-353.

Geiger, MA & Rama, DV 2006, 'Audit firm size and going-concern reporting accuracy', *Accounting Horizons*, vol. 20, no. 1, pp. 1-17.

Globalis 2015, *Jämställdhet - Index för skevfördelning mellan könen*, Globalis, hämtad 2017-05-08.

<<http://www.globalis.se/Statistik/GII-jaemstaellldhet>>

Gul, FA, Wu, D & Yang, Z 2013, 'Do individual auditors affect audit quality? Evidence from archival data', *The Accounting Review*, vol. 88, no. 6, pp. 1993-2023.

Hardies, K, Breesch, D & Branson, J 2013, 'Gender differences in overconfidence and risk taking: do self-selection and socialization matter?', *Economics Letters*, vol. 118, no. 3, pp. 442-444.

Hardies, K, Breesch, D & Branson, J 2016, 'Do (fe)male auditors impair audit quality? Evidence from going-concern opinions', *European Accounting Review*, vol. 25, no. 1, pp. 7-34.

- Hunt, AK & Lulseged, A 2007, 'Client importance and non-Big 5 auditors' reporting decisions', *Journal of Accounting & Public Policy*, vol. 26, no. 2, pp. 212-248.
- Häckner, E 2005, 'Auktoriserade revisorn Per Hård i nattligt samtal med Ärkeängeln', i Johansson, S-E, Häckner, E & Wallerstedt, E (red.), *Uppdrag revision. Revisionsprofessionen i takt med förväntningarna?*, SNS Förlag, Stockholm, pp. 93-102.
- Ireland, JC 2003, 'An empirical investigation of determinants of audit reports in the UK', *Journal of Business Finance & Accounting*, vol. 30, no. 7-8, pp. 975-1015.
- Ittonen, K & Peni, E 2012, 'Auditor's gender and audit fees', *International Journal of Auditing*, vol. 16, no. 1, pp. 1-18.
- Ittonen, K, Vähämaa, E & Vähämaa, S 2013, 'Female auditors and accruals quality', *Accounting Horizons*, vol. 27, no. 2, pp. 205-228.
- Karjalainen, J, Niskanen, M & Niskanen, J 2013, 'Are female auditors more likely to be independent? Evidence from modified audit opinions', Working paper, University of Eastern Finland, Finland.
- Knapp, MC 1991, 'Factors that audit committee members use as surrogates for audit quality', *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, vol. 10, no. 1, pp. 35-52.
- Larsson, B 2005, 'Auditor regulation and economic crime policy in Sweden, 1965–2000', *Accounting, Organizations and Society*, vol. 30, no. 2, pp. 127-144.
- LaSalle, RE, Anandarajan, A & Allie, FM 1996, 'Going concern uncertainties: disclaimer of opinion versus unqualified opinion with modified wording', *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, vol. 15, no. 2, pp. 29-48.
- Lennartsson, R 2016, 'Få kvinnliga delägare men fördubblad ökningstakt', *Balans*, vol. 42, no. 3, pp. 19-20.
- Liu, S & Özcelik, F 2011, 'Svenska revisorers going concern-utlåtanden: förmedlar utlåtandet det som avses?', magisteruppsats, Mittuniversitetet, Sundsvall.
- Maingot, M & Zeghal, D 2010, 'An analysis of the explanatory paragraphs of auditors' going-concern reports and footnotes of bankrupt companies under SAS No. 59', *Journal of Accounting Research & Audit Practices*, vol. 9, no. 1-2, pp. 84-104.
- Menon, K & Williams, DD 2010, 'Investor reaction to going concern audit reports', *Accounting Review*, vol. 85, no. 6, pp. 2075-2105.

Montenegro, TM & Bras FA 2015, 'Audit quality: does gender compositions of audit firms matter?', *Spanish Journal of Finance and Accounting*, vol. 44, no. 3, pp. 264-297.

Niskanen, J, Karjalainen, J, Niskanen, M & Karjalainen, J 2011, 'Auditor gender and corporate earnings management behavior in private Finnish firms', *Managerial Auditing Journal*, vol. 26, no. 9, pp. 778-793.

Nogler, EG 2004, 'Long-term effects of the going concern opinion', *Managerial Auditing Journal*, vol. 19, no. 5, pp. 681-688.

O'Donnell, E & Johnson, EN 2001, 'The effects of auditor gender and task complexity on information processing efficiency', *International Journal of Auditing*, vol. 5, no. 2, pp. 91-105.

Palm, A & Rheborg Andersson, P 2013, 'Hur tydligt utformas going concern-varningar?', magisteruppsats, Mittuniversitetet, Sundsvall.

Revisorsnämnden 2017, *Godkända och auktoriserade revisorer*, Revisorsnämnden, hämtad 2017-05-03.

<<http://www.revisorsnamnden.se/rn/showdocument/documents/statistik/lopande/2017/maj.pdf>>

Ruiz-Barbadillo, E, Gómez-Aguilar, N, de Fuentes-Barbará, C & García-Benau, MA 2004, 'Audit quality and the going-concern decision-making process: Spanish evidence', *European Accounting Review*, vol. 13, no. 4, pp. 597-620.

Schubert, R, Brown, M, Gysler, M & Brachinger HW 1999, 'Financial decision-making: are women really more risk-averse?', *American Economic Review*, vol. 89, no. 2, pp. 381-385.

Svanberg, J & Öhman, P 2014, 'Lost revenues associated with going concern modified opinions in the Swedish audit market', *Journal of Applied Accounting Research*, vol. 15, no. 2, pp. 197-214.

Tagesson, T & Öhman, P 2015, 'To be or not to be - auditors' ability to signal going concern problems', *Journal of Accounting & Organizational Change*, vol. 11 no. 2, pp. 175-192.

Wallerstedt, E 2005, 'Kriser och konsolidering: revisionsbranschen i Sverige under hundra år', i Johansson, S-E, Häckner, E & Wallerstedt, E (red.), *Uppdrag revision. Revisionsprofessionen i takt med förväntningarna?*, SNS Förlag, Stockholm, pp. 24-44.

Wallerstedt, E 2009, 'Revisorsbranschen i Sverige under hundra år', SNS förlag, Stockholm.

Wallerstedt, E & Öhman, P 2011, 'Kvinnornas intåg i revisionsbranschen', i Fälting, L, Larsson, M, Petersson, T och Ågren, K (red.), *Aktörer och marknader i omvandling*, Uppsala universitet Studies in Economic History, Uppsala, pp. 215-224.

Xu, Y, Jiang, AL, Fargher, N & Carson, E 2011, 'Audit reports in Australia during the global financial crisis', *Australian Accounting Review*, vol. 21, no. 1, pp. 22-31.

Öhman, P 2005, 'Är det viktigare för revisorer att göra saker rätt än att göra rätt saker?', i Johansson, S-E, Häckner, E & Wallerstedt, E (red.), *Uppdrag revision. Revisionsprofessionen i takt med förväntningarna?*, SNS Förlag, Stockholm, pp. 61-79.

Öhman, P 2007, '*Perspektiv på revisionen: tankemönster, förväntningsgap och dilemman*', Doktorsavhandling, Mittuniversitetet, Sundsvall.

Öhman, P, Häckner, E & Sörbom, D 2012, 'Client satisfaction and usefulness to external stakeholders from an audit client perspective', *Managerial Auditing Journal*, vol. 27, no. 5, pp. 477-499.

Öhman, P & Nilsson, A 2012, '*Pre-bankrupt going concern warnings: prediction accuracy, extent and degree of wording ambiguity and phrasing patterns in Sweden*'. The Nordic Accounting Conference, 15-16 November 2012, Köpenhamn, Danmark.